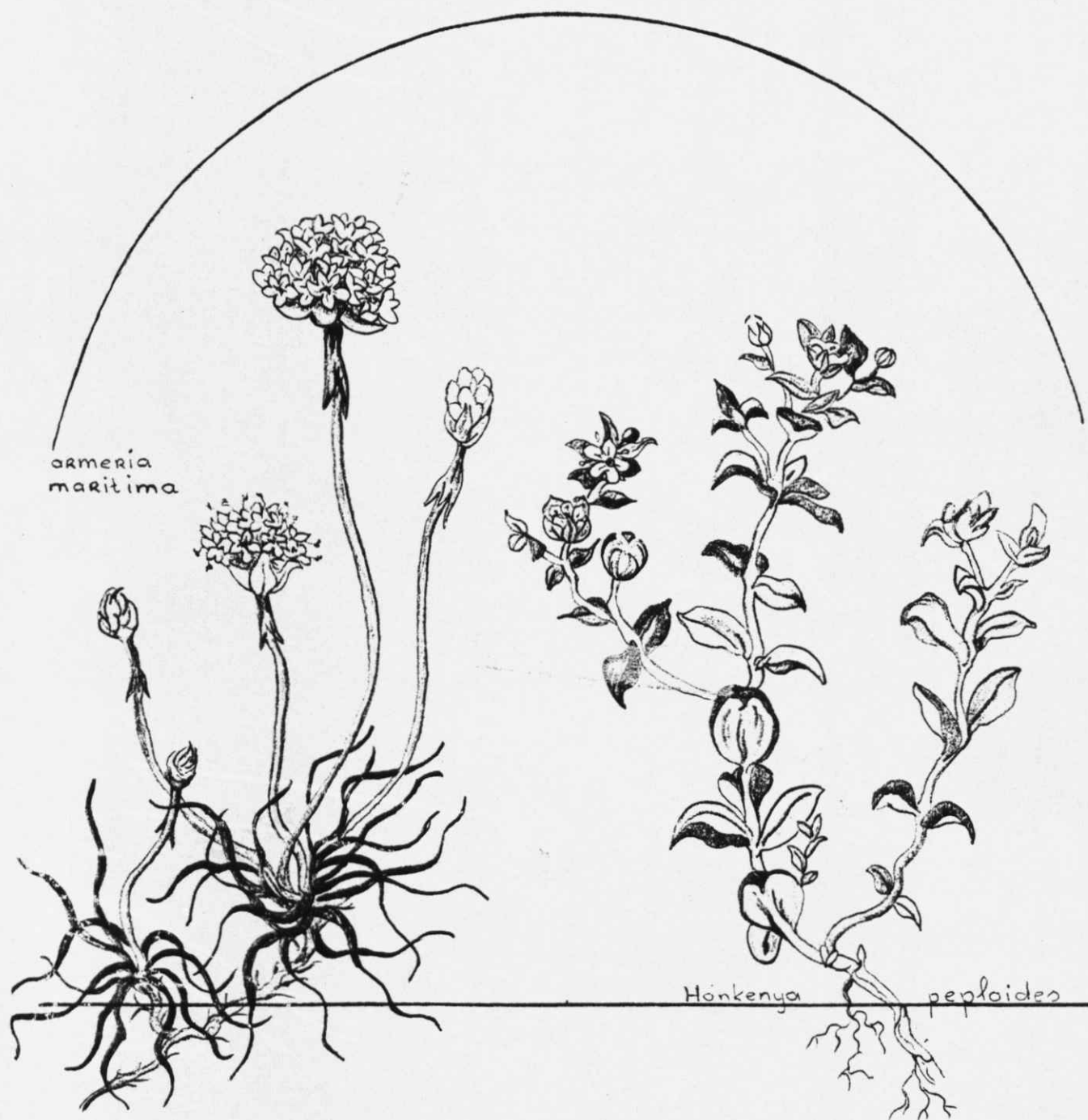

NUMMER 27

OKTOBER 1984

L. Spier

TE VELDE

Veldbiologische Werkgroep Gelderse Valleien Eemland

Te Velde:

- een archief voor veldbiologische gegevens uit de Gelderse Vallei en het Eemland.
- een uitgave van de Veldbiologische Werkgroep Gelderse Vallei en Eemland.
- verschijnt ca. 3 keer per jaar.

Overname en/of gebruik van gegevens uit dit blad alleen met vermelding van auteur en bron.

Reactie: W.Knol-Mauritslaan 3- 3871 CG Hoevelaken, 03495-36225

Sekr./penn.meester: F. van Ommen-Trekvogelweg 62^g-
3815 LP Amersfoort, 033-754553

Bijdrage: fl15,- per jaar. Giro 3118145 t.n.v. Veldbiol. werkgroep Geld. Vallei en Eemland te Amersfoort.

Inhoud:

Een mogelijke waarneming van de Whistling Swan in polder Arkemheen(T.Slagboom).....	1
Waarnemingen van de Galicische rivierkreeft en Wolhandkrab in 1982(V.v.Laar).....	6
Halophytenonderzoek Eemgebied 1928(overdruk N.K.A. 1929).....	9
Vogelwaarnemingen bij de Stichtse Brug(P.Veen).....	17
Veldwaarnemingen 17.....	20
Berichten.....	34
Adressen instituten.....	35

OMSLAG

Engels gras en Zeepostelein, twee zoutplanten die thans vermoedelijk verdwenen zijn in de Eempolders. Het halophytenonderzoek uit 1928 geeft een indruk van de voor de afsluiting van de Zuiderzee aanwezige zoutplanten.

Tekeningen: I.Lam

Een mogelijke waarneming van de Whistling

Swan in polder Arkemheen

door T.Slagboom(Leusden)

Samenvatting.

Op 7 en 15 februari 1981 werd in de polder Arkemheen (gemeente Nijkerk) tussen een groep kleine zwanen een zwaan waargenomen die sterk op de Whistling Swan leek. De uiterlijke verschillen tussen de kleine zwaan en de Whistling Swan berusten vnl. op verschil in afmeting en snaveltekening. Op basis van de waarneming en geraadpleegde literatuur kan, met enige voorzichtigheid, gesteld worden dat de waarneming in Arkemheen waarschijnlijk betrekking had op een Whistling Swan. In tabelvorm wordt een opsomming gegeven van vergelijkbare waarnemingen in het Europese overwinteringsgebied.

Inleiding.

Tijdens een telling van kleine zwanen op 7 en 15 februari 1981, werd er in de polder Arkemheen, ten noorden van de Bunschoterweg, een zwaan tussen een aantal kleine zwanen (*Cygnus columbianus bewickii*) waargenomen die sterk op de Amerikaanse Whistling Swan (*Cygnus columbianus columbianus*) leek. Door veel auteurs worden kleine zwaan en Whistling Swan tot de twee ondersoorten van *Cygnus columbianus* gerekend, hoewel hier ook andere opvattingen over zijn (Johnsgard 1974). Aangezien de kleine zwaan in zijn verspreidingsgebied beperkt is tot Eurazie en de Whistling Swan tot Noord-Amerika, zullen we in dit artikel voor de Amerikaanse ondersoort de naam "Amerikaanse kleine zwaan" gebruiken.

Evans en Sladen (1980) geven weer dat beide ondersoorten veel overeenkomsten vertonen. Voor de Amerikaanse ondersoort liggen de gemiddelde maten en gewichten iets hoger, hoewel er tussen de Amerikaanse en Euraziatische zwanen een aanzienlijke overlap in deze kenmerken kan zijn. Volgens beide auteurs ligt het enige betrouwbare veldkenmerk in de hoeveelheid geel op de snavel. Dit is bij de Amerikaanse kleine zwaan zeer gering, met een gemiddelde van 3,1%.

Bij de Euraziatische kleine zwaan ligt dit op 31,5%. Het maximum percentage van de Amerikaanse kleine zwaan ligt op 15,8% en het minimumpercentage geel is bij de Euraziatische ondersoort 22,9%, zodat er geen overlap is in de hoeveelheid geel op de snavel tussen beide ondersoorten (zie fig. 1).

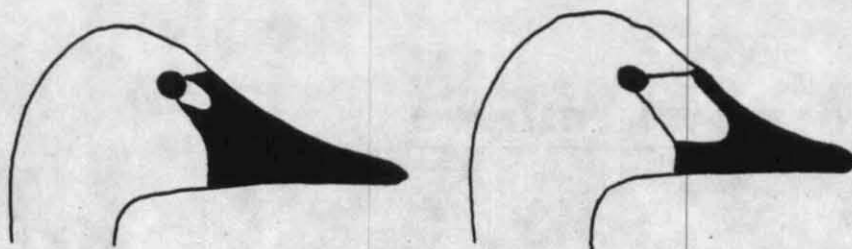
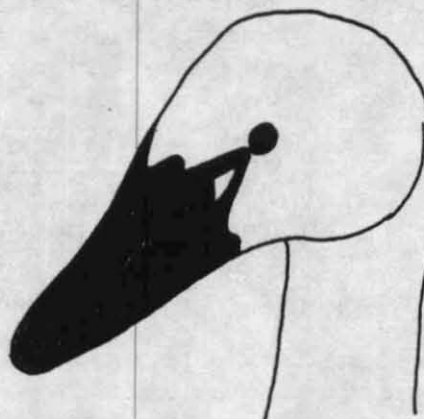

Fig. 1. Een vereenvoudigde weergave van de snaveltekening van de Amerikaanse kleine zwaan(links) en de euraziatische kleine zwaan(rechts).

Beschrijving van de waarneming.

Behalve ten aanzien van de hoeveelheid geel op de snavel, waren er geen opvallende verschillen met de omringende kleine zwanen. In tegenstelling tot de kleine zwanen was de hoeveelheid geel beperkt tot een zeer klein druppelvormig vlekje tegen de basis van de bovenste snavelhelft (zie fig. 2). De snavel is slechts aan één zijde bekeken. De waarnemingsomstandigheden kunnen gunstig genoemd worden, zeker op de 15e, toen de betreffende zwaan met de zon in de rug kon worden bekeken. De waarnemingsafstand bedroeg 100-200 meter. De vergoting van de verrekijker was 16x 50.

Fig. 2. Snaveltekening van de op 7 en 15 februari waargenomen zwaan in polder Arkemheen. Let op de verdeling van de hoeveelheid geel(licht) en zwart (donker) op de snavel.

Vraagstelling.

In hoeverre kunnen we hier inderdaad van een Amerikaanse kleine zwaan spreken en zijn er nog andere mogelijkheden t.a.v. de determinatie.

Discussie.

Uitgaande van Evans en Sladen(1980) zou de hoeveelheid geel op de snavel een betrouwbaar determinatiekenmerk in het veld

kunnen zijn. Uitgaande van dit criterium is het dus niet ondenkbeeldig dat deze waarneming betrekking heeft op een Amerikaanse kleine zwaan. De mogelijkheid van vuil op de snavel in de vorm van modder of olie, lijkt mij niet aanwezig. Vaak zie je dan ook sporen op het verenkleed(olie) en bij de omringende zwanen is dat dan ook veelal waarneembaar. Daarbij zou modder bij het drinken of poetsen snel verdwijnen, zodat dit niet waarschijnlijk lijkt.

Als we naar de grootte kijken, dan blijkt de "gemiddelde" Amerikaanse kleine zwaan iets groter te zijn dan zijn euraziatische soortgenoot, hoewel er een grote overlap in groottekenmerken aanwezig is (Scott et al. 1972, Cramp en Simmons 1977, Evans en Kear 1978). Door deze overlap is het mogelijk dat de waarneming betrekking heeft op een Amerikaanse kleine zwaan.

Een andere mogelijkheid zou zijn dat we te maken hebben met een melanistische (overmaat aan donker pigment) euraziatische kleine zwaan.

In de literatuur werd deze mogelijkheid slechts één keer geopperd (Mullië 1980). Het betrof een waarneming van een geheel zwartsnavelig exemplaar op 15 februari 1976 op Schouwen-Duiveland. Deze zwaan werd ontdekt van een foto. Ook hier waren geen opvallende grootteverschillen met de omringende kleine zwanen aanwezig. Evans en Sladen (1980) vonden bij een monstername dat 3% van de Amerikaanse kleine zwaan geheel zwartsnavelig was.

De kans dat er bij de waarneming van Mullië (1980) sprake was van een Amerikaanse kleine zwaan met geringe lichaamsgrootte en geheel zwarte snavel is dan ook niet zo groot en sluit het voorkomen van een melanistische euraziatische kleine zwaan beslist niet uit. Ook een eigen waarneming van een donkersnavelige kleine zwaan op 25 februari 1984 in polder Arkemheen wees in de richting van melanisme bij zwanen. Bij deze zwaan was het geel op de snavel meer bruinachtig, hoewel er binnen het gele snavelveld wel lichtere en donkere delen aanwezig waren.

Het oppervlak van wat het snavelgeel genoemd kon worden was in verhouding met andere kleine zwanen niet groot te noemen, maar het snavelpatroon deed zeker niet aan dat van een Amerikaanse kleine zwaan denken. Ook waren er binnen het gele vlak op de wat donkerder delen veel zwarte puntjes aanwezig. Tenslotte viel op dat de overgang tussen zwart en geel zeer onregelmatig was.

Met enige voorzichtigheid zou je dus kunnen zeggen dat de waarneming van 7 en 15 februari 1981 betrekking heeft op een Amerikaanse kleine zwaan. Melanisme zou op grond van het geringe verschil in grootte met de omringende kleine zwanen niet tot de onmogelijkheden behoren.

Waarnemingen van (mogelijke) Whistling Swans in het verspreidingsgebied van de kleine zwaan.

Uit Noordoost-Siberië en Japan zijn verscheidene waarnemingen bekend (Dementiev en Gladkov 1952, Kistchinski et al 1975, Evans en Sladen 1980). Hieronder waren ook waarnemingen van paren met

jongen in juli en paren met jongen waarvan de ene ouder een Amerikaanse kleine zwaan en de andere een euraziatische kleine zwaan was.

Ook uit het noordwesteuropese verspreidingsgebied zijn een aantal gevallen bekend (tabel 1.). Alleen bij de Nederlandse waarnemingen wordt er over melanisme gesproken. Buiten de beschrijvingen van de Nederlandse waarnemingen is hier in de literatuur ook geen aandacht aan besteed. Dit in tegenstelling tot leucisme, waar zowel in binnen- als buitenland al meerdere artikelen over zijn verschenen.

Literatuur.

- Cramps, S en K.E.L. Simmons 1977. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and Northern Africa, Volume 1. Oxford University Press.
- Dementiev, G.P. en N.A. Gladkov 1952. The Birds of the Soviet Union, Volume 4. Sovetskaya Nauka Moskow.
- Evans, M.E. en J. Kear 1978. Weights and measurements of Bewick's Swans during winter. Wildfowl 29, p.118-122.
- Evans, M.E. en W.J.L. Sladen 1980. A comparative analysis of the bill markings of Whistling and Bewick's Swans and out-of-range occurrences of the two taxa. The Auk 97, p.697-703.
- Johnsgard, P.O. 1974. The taxonomy and relationships of the northern swans. Wildfowl 25, p. 155-161.
- Kistchinski, A.A., R.I. Zlotin en V.E. Flint 1975. The breeding of the Whistling Swan (*Cygnus c. columbianus*) in the USSR. Zool. Journal 54, p. 1525-1528.
- Mullié, W.C. 1980. Een kleine zwaan met een zwarte snavel. In: J. Beijersbergen et al (Eds.), J. Vijverberg en de vogels van de zuidkust van Schouwen. Sterna 24, p. 78.
- Scott, P. and the Wildfowl Trust 1972. The Swans. Michael Joseph. London.

Het adres van de schrijver is:

T.H. Slagboom,
Benedictijnehove 10,
3834 ZA Leusden.

Tabel 1.

Waarnemingen van mogelijke Amerikaanse kleine zwanen in het noordwesteuropese verspreidingsgebied van de Euraziatische kleine zwaan.

jaar	aant.	gebied/land	conclusie/determinatie	bron	opmerkingen
1968-69	1	Slimbridge, Gr. Brittannië	uitgaande van de hoeveelheid geel een am. kl. zwaan	Evans en Sladen(1980)	geen
1969-70	1	idem	idem	idem	zelfde ex. als in 1968-69
1971-72	1	Ouse Washes Gr. Brittannië	mogelijk een am. kleine zwaan	idem	geen
1975-76	1	Schouwen Duiveland, Nederland	mogelijk een am. kl. zwaan of een melanistische euraz. kl. zwaan	Mullië(1980)	geheel zwarte snavel, ontdekt op foto
1975-76	1	Slimbridge, Gr. Brittannië	uitgaande van de hoeveelheid geel een am.kl.zwaan of een kruising met euraz.kl.zwaan	Evans en Sladen(1980)	15,3% geel op de snavel
1978-79	1	?, Ierland	mogelijk een am.kl.zwaan	Evans en Sladen(1980)	verblijf min. ca. 3 maanden
1980-81	1	Arkemheen, Nederland	mogelijk een am.kl.zwaan of een melanistische euraz.kl. zwaan	Slagboom(1984)	verblijf min. 8 dagen
1981-82	1	Slimbridge, Gr. Brittannië	zwaan met zeer weinig geel op de snavel	Rees(in lit.)	leeftijd: 2 ^e winter, geassocieerd met een euraz.kl. zwaan. verblijf 33 dagen

WAARNEMINGEN VAN DE GALICISCHE RI- VIERKREEFT EN WOLHANDKRAB IN 1982

door

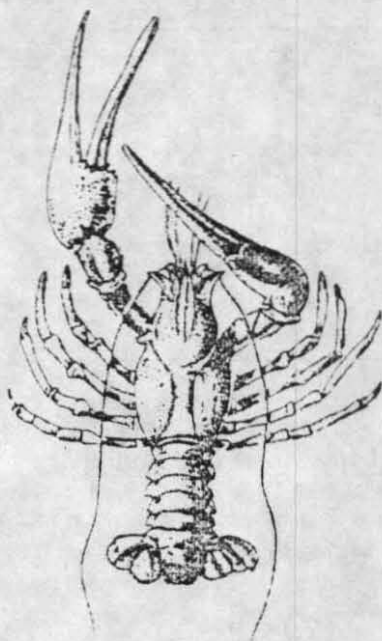
Vincent van Laar (Amersfoort)

In de nazomer van 1982 werden in de omgeving van Amersfoort twee soorten schaaldieren gevonden die, voor zover wij konden nagaan, niet eerder uit dit deel van de Gelderse Vallei werden gemeld, nl. de Galicische rivierkreeft en de Wolhandkrab.

Galicische rivierkreeft, *Astacus leptodactylus* ESCHSCHOLZ

1. Gem. AMERSFOORT, 26 augustus 1982, 1 klein exemplaar, gevangen door Joke van Vliet in de regenvijver langs de Bieshaarlaan in Hoogland (atlasvak 32-23, kaartbladcoördinaten 153.9 x 466.5). Het dier werd gedurende ruim een jaar in een aquarium gehouden. In die periode vervelde het vier keer (de eerste keer omstreeks 29 augustus). De kreeft werd daarna als volgroeid dier op de plaats waar hij werd gevangen weer losgelaten.

De Galicische rivierkreeft werd tot nu toe van vier plaatsen uit Nederland gemeld: juni 1980 bij Spaarndam, juli 1980 in de haven van Moerdijk, augustus 1980 in de Berkel tussen Eibergen en Rekken en van een niet nader bekende plaats in Limburg. Naar wordt aangenomen hebben de vangsten in Nederland betrekking op voor de consumptie ingevoerde dieren, die vervolgens uit gevangenschap zijn ontsnapt of werden losgelaten (vgl. ADEMA, 1982^a, 1982^b). Het dier uit Hoogland kan op zo'n ontsnapt of losgelaten exemplaar betrekking hebben gehad, maar gezien de geringe grootte kan het ook een nakomeling van reeds eerder verwilderde kreeften zijn geweest. Overigens vindt de invoer van (o.a.) de Galicische rivierkreeft nog

Figuur 1. De Galicische rivierkreeft, *Astacus leptodactylus* (naar ADEMA, 1982). Lengte tot 25 cm. Kenmerkend ten opzichte van de Amerikaanse rivierkreeft en de Gewone rivierkreeft zijn de relatief lange, smalle scharen.

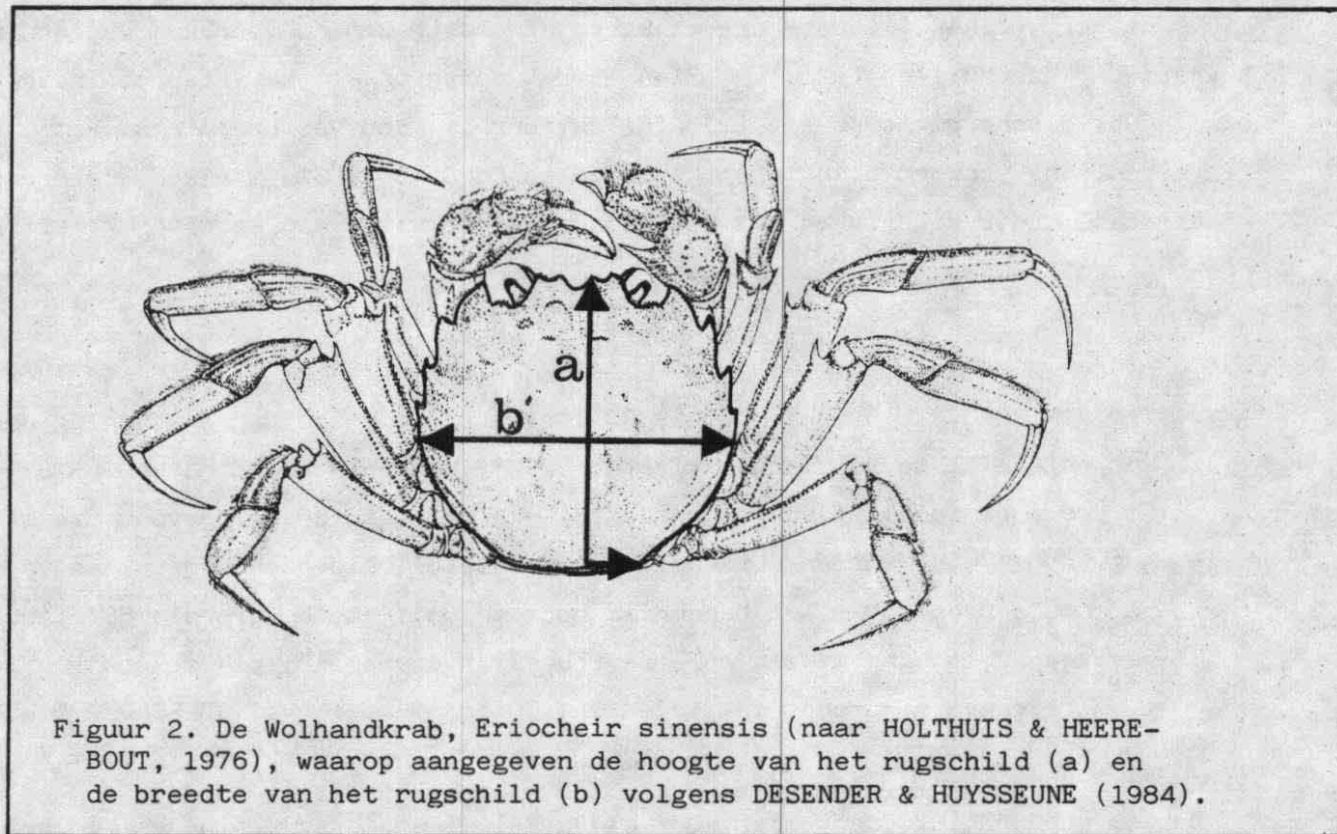
steeds plaats, ook in de provincie Utrecht. Zo zagen wij in november 1983 in een schoolaquarium te Amersfoort drie zoetwaterkreeften, waarvan er twee tot de Galicische rivierkreeft behoorden en één mogelijk tot een Amerikaanse soort (? *Procambarus clarkii* (GIRARD)). Deze dieren waren afkomstig uit de voorraad van een restaurant bij Haarzuilens (atlasvak 31-46). Het oorspronkelijke verspreidingsgebied van de Galicische rivierkreeft ligt in Oost-Europa. Een verspreidingskaartje en een afbeelding van het dier zijn te vinden in MUUS & DAHLSTRØM (1968); een determinatietabel voor de drie in het Nederlandse zoete water aangetroffen kreeftensoorten geeft ADEMA (1982^b).

Wolhandkrab, *Eriocheir sinensis* H. MILNE-EDWARDS

1. Gem. AMERSFOORT, 9 september 1982, 1 ex. op het gazon van een woning aan de Beukenlaan 11 te Hoogland (atlasvak 32-23, kaartbladcoördinaten 153.3 x 466.5). Door bemiddeling van de gemeentelijke Reinigings- en Vervoersdienst kon het (dode) dier worden verzameld. Het miste de beide scharen en één van de poten. De hoogte van het rugschild bedroeg 53,1 mm, de breedte 58,9 mm. Deze geringe afmetingen wijzen op een vrouwelijk exemplaar; bij de grotere mannetjes bedragen zij resp. ca. 63 en ca. 70 mm of meer (vgl. DESENDER & HUYS-SEUNE, 1984).
2. Gem. LEUSDEN, 19 september 1982, 1 exemplaar gevangen aan hengel in het Valleikanaal tussen de Driftakkerweg en de Horsterweg (atlasvak 32-34, kaartbladcoördinaten 157 x 462). Het dier werd herkend aan de behaarde scharen en op de zelfde plaats weer losgelaten. Naar de vinder, de heer A.S. van Hunen-stein meedeelde, was dit de eerste keer in de afgelopen tien jaar dat hij hier een Wolhandkrab aantrof.
3. Gem. MAARTENSDIJK, 4 oktober 1982, 1 dood exemplaar gevonden langs de weg ten westen van het viaduct onder de autosnelweg Hilversum-Utrecht (A 27), Hollandse Rading (atlasvak 32-21, kaartbladcoördinaten 140 x 465). Waarneming en mededeling van mevr. A. Buiskool.
4. Gem. ALMERE, 21 augustus 1982, 1 exemplaar gevangen aan hengel in het Gooimeer bij Almere-Haven (atlasvak 26-41). Waarneming en mededeling van de heer C. de Wilde.

De Wolhandkrab is een zoetwaterkrab, waarvan het verspreidingsgebied oorspronkelijk beperkt is tot China. Naar wordt aangenomen werden in het begin van deze eeuw larven met ballastwater in schepen naar Europa (het Duitse kustgebied) overgebracht..

In de jaren twintig breidde de Wolhandkrab zich vanuit het stroomgebied van de Weser uit naar de Elbe, de Eems en de Oder, vervolgens ook naar Nederland (begin jaren dertig). Hoewel de Wolhandkrab een zoetwaterdier is, is hij voor de voortplanting aangewezen op water met een zoutgehalte van tenminste 15 ‰. Hiertoe trekken

Figuur 2. De Wolhandkrab, *Eriocheir sinensis* (naar HOLTHUIS & HEEREBOUT, 1976), waarop aangegeven de hoogte van het rugschild (a) en de breedte van het rugschild (b) volgens DESENDER & HUYSEUNE (1984).

de volwassen krabben vanaf midden juli naar de riviermondingen; de mannetjes komen hier eerder aan dan de vrouwtjes. De larven leven pelagisch; doorlopen zes stadia, waarna de jonge krabben hun eerste levensjaar in de riviermondingen doorbrengen. Vervolgens trekken zij als twee jaar oude krabben de rivieren op. Op deze wijze kunnen Wolhandkrabben tot op grote afstand van de zee verspreid raken. Zo'n vier jaar later worden de dieren geslachtsrijp en trekken zij naar zee terug (DESENDER & HUYSEUNE, 1984; MUUS & DAHLSTRØM, 1968). In de nazomer van 1982 werden op vele plaatsen in West-Nederland migrerende Wolhandkrabben aangetroffen, o.a. in Amsterdam (bij de electriciteitscentrale aan de Hemweg en in Amsterdam-Noord) en in Heemstede (ANONYMUS, 1982). De Wolhandkrabben die dikwijls in tuinen en op straat werden gevonden, waren waarschijnlijk dieren die van het ene water naar het andere trachtten te komen.

Literatuur. ADEMA, J.P.H.M., 1982. Een nieuwe rivierkreeft in Nederland. - *Natura*, 79 (2): 43-45. ADEMA, J.P.H.M., 1982. Rivierkreeften in Nederland. - *Argus*, 7 (3): 13-15. ANONYMUS, 1982. Chinese wolhandkrab jaagt mensen stuipen op het lijf. - *Het Parool*, 42 (11545): 5 (d.d. 22 september 1982). DESENDER, K. & A. HUYSEUNE, 1984. Aantekeningen over Chinese wolhandkrabben. - *Het Zeepaard*, 43: 198-204. HOLTHUIS, L.B. & G.R. HEEREBOUT, 1976. De Nederlandse Decapoda (Garnalen, Kreeften en Krabben). - *Wet. Med. K.N.N.V.*, 111: 1-20; 1-56. MUUS, B.J. & P. DAHLSTRØM, 1968. Zoetwatervissengids. - Elsevier, Amsterdam/Brussel: 1-224.

HALOPHYTEN ONDERZOEK EEMGEBIED.

[Mededeeling van de Zuiderzeecommissie No. 5].

I. VERKENNING ZUIDERZEEKUST t. W. VAN HUIZEN IN SEPT. 1928.

II. VERKENNING ZUIDERZEEKUST t. OOSTEN VAN HUIZEN TOT EEMMOND SEPT. 1928.

De haven van Huizen is juist gelegen daar waar de oudere gronden van het Gooi van de zee gaan terugwijken. Verder Oostwaarts begint een laaggelegen gebied, dat zich van Huizen tot bij Hoef onder Putten uitstrekt, in het Zuiden door de oudere hoge gronden wordt begrensd en doorsneden wordt door de Eem. De bodem langs de zee bestaat uit recente zeeklei, rustend op laagveen, dat zelf veelal, meer landwaarts in, aan de oppervlakte komt en dan herhaaldelijk een gordel langs de oude gronden vormt en ten Z. v. Bunschoten zelfs een grooter aaneengesloten gebied beslaat.

Het geheele hierboven genoemde terrein, dat men de Eemdelta in wijderen zin kan noemen, ligt aan de buitenzijde veelal slechts eenige decimeters boven A.P.

Hieronder zal eerst het terrein t. W. van de Eem worden

behandeld. Het is naar de zeezijde door lage dijken, (kruin ca + 1.7 tot 1.8 m N.A.P.) beschermd, zoodat bij hoge vloed overstroming voorkomt. Ten O. van de Eem is de toestand geheel anders; daar zijn de buitenste zeeueringen + 3 tot 3.4 m N.A.P. (kruinhoogte). Een groot deel van het Westelijk gebied ondervindt daardoor nog marienen invloed (bijv. *Salicornia* binnendijs in M 5, 52, 33 en 34 en 62, 21). De dijk achter de Gooiergracht (kruin ten deele 3.4 m, ten deele 1.6 m A.P.) splitst het Westelijk deel van de delta in een Noordelijk en Zuidelijk gedeelte. Aansluitend aan dezen dijk lopen twee dijken in zuidelijke richting: de Hooge Dijk, waarop Eemnes (kruin 3.6 m A.P.) en Oostelijk daarvan de zomerkade van de Eem (kruin ca 1.4 m A.P.), welke dijken in het Zuiden aan de hoge gronden bij Baarn aansluiten. Het gedeelte beschermd door den Gooiergrachtdijk en de zomerkade staat reeds veel minder onder marienen invloed, dan het Noordelijk deel t. O. van Huizen (de Meent), wat blijkt uit het sporadisch voorkomen van *Caltha* en de afwezigheid der meeste meer naar buiten voorkomende halophyten.

Het geheele Westelijk gebied is langs de kust uitermate eentonig, zonder eenigen boom of struik. Tengevolge van een nieuwe vergreppeling der Meentgronden is de stafkaart hier geheel verouderd en oriëntatie alleen op den zeedijk aan de hand der afwateringssluissjes mogelijk. Als gevolg der vergravingen heeft de flora hier en daar tijdelijk veel geleden, zoodat herhaalde waarneming aangewezen schijnt.

In verband met mogelijke uitstraling van de flora van het achterland in het droog te leggen gebied werd bij Huizen een gedeelte van de Meent, waarin de fluvoglaciale mantel van het Gooi aan de oppervlakte treedt (M 5, 51, 44 en 61, 22) geïnventariseerd, voorts een buitendijsch terreintje in M 5, 62, 32, waar de Hooge Dijk aan den Gooiergrachtdijk aansluit, en enkele van de plassen achter den

Gooiergrachtdijk en achter de zomerkade van de Eem verkend. Deze plassen zijn klaarblijkelijk weelen en staan blijkens hun flora ten deele weinig, ten deele wat meer onder marienen invloed.

Het fluvoglaciale terrein is floristisch zeer de moeite waard, zoowel ten gevolge van terrein-oneffenheden, als door de aanwezigheid van waterhoudende greppels, die (zoet) zakwater van de hoogere deelen ontvangen. Hierdoor ontstaat nog al variatie in de flora. Op lage plaatsen in het weiland groeiden o.a. *Ranunculus Flam.*, *Hydrocotyle*, *Nasturtium pal.*, *Cirsium pal.*, *Cardamine prat.*, *Peplis*, wat hooger *Erica*, *Succisa*, *Radiola*, *Gnaphalium ulig.*, *Gentiana Pn.*, *Pedicularis silv.*, op de hoogste deelen *Calluna*, *Thrinicia*, *Hypochoeris rad.*, *Hieracium Pi.*, *Genista anglica* en *pil.*, *Euphrasia nem.*, *Lotus c.*, *Potentilla Torm.*, *Spergularia rubra*, *Sarothamnus*, *Avena praec.*, *Thymus Cham.*, *Carex ar.*, *Campanula rot.*, *Galium saxatile* en *verum*. *Polygala depressa* op de warande waargenomen, werd hier niet gevonden.

In 't geheel werden hier gevonden: *Achillea mill.*, *Agrostis a.*, *Alisma Pl.* en *ran.*, *Atriplex pat.*, *Avena prae.*, *Bellis per.*, *Bidens cern.* en *trip.*, *Calluna*, *Campanula rot.*, *Capsella*, *Cardamine prat.*, *Carex ar.*, *Cerastium arv.* en *triv.*, *Chenopodium a.*, *Chrysanthemum i.*, *Cirsium arv.*, *lanc.* en *pal.*, *Convolvulus arv.*, *Crepis vir.*, *Dactylis glom.*, *Daucus*, *Elodea*, *Equisetum arv.* en *pal. (?)*, *Erodium cicutar.*, *Epilobium parv.*, *Eryngium camp.*, *Erysimum Cheir.*, *Euphrasia nem.*, *Galium ver.* en *sax.*, *Genista angl.*, en *pil.*, *Gentiana Pn.*, *Geranium mol.* en *pus.*, *Glyceria fl.*, *Heleocharis pal.*, *Hieracium Pi.*, *Hydrocotyle*, *Hypochoeris rad.*, *Juncus buf.* en *lamp.* (ook *fluitans*), *Gnaphalium ul.*, *Lappa spec.*, *Lemna min.*, *Leontodon aut.* (ook *cinerascens*), *Linaria vulg.*, *Lolium per.*, *Lotus cor.*, *Malva sylv.* en *vulg. (Fr.)*, *Myosotis pal.*, *Myriophyllum spic.*, *Ornithopus sat.*, *Papaver dub.*, *Pastinaca sat.*, *Pedicularis silv.*, *Peplis port.*, *Phleum prat.*, *Plantago*

Cor., *lanc.* en *maj.*, *Poa an.*, *Polygonum amph.*, *avi.*, *Hydrop.* en *nod.*, *Potentilla ans.*, *proc.*, *rept.* en *Torm.*, *Prunella vulg.*, *Ranunculus rep.*, *scel.* en *Flammula (type en ovata)*, *Rumex Ac-sa.*, *Ac-la.*, *crisp.*, *obt.*, *pal.* en *sang.*, *Sagina proc.*, *Sagittaria*, *Salix rep.*, *Sambucus nig. (subspontaan)*, *Scleranthus an.*, *Senecio vulg.*, *Sisymbrium off.*, *Solanum nig.*, *Sonchus asp.*, *Spergularia rubra*, *Stellaria med.*, *Succisa prat.*, *Tanacetum*, *Taraxacum*, *Thrinicia* (kaal omwindsel), *Thymus Cham.*, *Trifolium fragif.*, *hybr.*, *prat.* en *rep.*, *Urtica di.* en *ur.*, *Veronica an.* en *Bec.*, *Vicia Cr.* en *Viola can.* In één greppel werd ook nog *Chara spec.* waargenomen.

Volgens mededeeling van een Huizer boer is een groot deel van dit terrein eerst het vorig jaar door omploegen en bezaaien „verbeterd” en zijn tegelijk greppels aangelegd. Men kan duidelijk waarnemen, dat een deel van de vroegere flora naar hun randen is gevlucht en daar tracht stand te houden. Op het bewerkte gedeelte van het terrein maakt de flora dan ook niet den indruk een stabiele eindphase te vormen, maar is een concurrentiestrijd tusschen vroegere bewoners en adventieven aan den gang. Vermoedelijk behooren *Eryngium camp.* en *Plantago Cor.* tot de laatste en het is nog de vraag of zulke elementen zich bij dichtere bedekking der greppelranden zullen handhaven.

Een klein terreintje in M 5, 62, 32 voor de Gooiergracht ter plaatse waar de Hooge Dijk begint, was daarom interessant, omdat het schijnbaar noch beweide noch bemaaid wordt. Hier overheerscht dus een min of meer natuurlijke populatie en werden waargenomen: *Alisma Pl.* en *ran.*, *Aster Tri.*, *Atriplex pat.*, *Berula ang.*, *Butomus*, *Callitriche spec.*, *Cardamine prat.*, *Ceratophyllum dem.*, *Cirsium arv.*, *Elodea*, *Epilobium pal.*, *Equisetum lim. (?)*, *Galium pal. (?)*, *Glaux*, *Glechoma*, *Glyceria spect.*, *Heleocharis pal.*, *Hydrocharis*, *Juncus lamp.*, *Lemna gibba*, *minor* en *tris.*, *Lychnis*

Fl. C. (flor.), *Mentha aq.*, *Myosotis caesp.*, *Myriophyllum spic.*, *Oenanthe fist.*, *Pastinaca sat.*, *Phalaris ar.*, *Phragmites comm.*, *Plantago lanc. en maj.*, *Polygonum amph. en Hydrol.*, *Potentilla ans.*, *Ranunculus rep. en scel.*, *Rumex cong., cr. en Hydrol.*, *Sagittaria*, *Samolus*, *Senecio aq.*, *Sium lat.*, *Sonchus arv.*, *Symphytum off.*, *Trifolium rep., prat. en frag.*, *Triglochin palustris*.

Opmerkelijk was de veelvuldigheid van *Senecio aquatica*, waaronder exemplaren (vooral rosetten) met donkergroene bladen en donker roodachtig violet aangelopen nerven met loodrecht op de hoofdnerf staande slippen.

De vegetatie der weelen schijnt, wat den rijkdom aan soorten aangaat, nog al uiteen te loopen. Het meest op den voorgrond tredend is bij allen een *Phragmites*-vegetatie met meer of minder *Typha angustifolia* langs de randen aan de waterzijde. In het water veel *Myriophyllum spic.* en *Limnanthemum*; geen *Nymphaea* of *Nuphar*. Misschien is er verschil in den graad van brakheid van het grondwater rond deze weelen. Met den afstand tot de zee schijnt dit dan echter geen direct verband te houden. Nummert men ze, te beginnen bij de Hooge Dijk, dan liggen er negen langs den dijk achter de Gooiergracht. No. 9 ligt juist in den N.O. hoek van den Noordpolder te Veld; met no. 10 begint een groep, welke zich achter de zomerkade van de Eem land inwaarts voortzet tot ca. 4 km hemelsbreed van den Eemmond. Van deze laatste groep werden alleen 10 en 11 bezocht. Bij no. 10 werden de volgende planten opgemerkt: *Alisma Pl.*, *Aster T.*, *Bellis*, *Caltha*, *Centaurea Jac.*, *Elodea*, *Hippurus*, *Juncus Lamp.*, *Limnanthemum*, *Mentha aq.*, *Myosotis pal.*, *Myriophyllum spic.*, *Oenanthe fist.*, *Phragmites comm.*, *Plantago l. en maj.*, *Polygonum amph.*, *Potamogeton crispus en luc.*, *Potentilla ans.*, *Ranunculus ac. en rep.*, *Rumex cr. en Hydr.*, *Scirpus mar. en Typha ang.*

Bij weel 7 werden nog *Veronica Anag.* en *Sium lat.* ge-

vonden. De talrijkheid van *Aster* wisselde nog al en bij weel 5 werden weer *Triglochin maritima*, *Glaux*, *Spergularia media* en *Samolus* aangetroffen. Ook no. 4 scheen veel armer dan 10, daarentegen hadden 3 en 1 weer ongeveer hetzelfde karakter als laatstgenoemde met veel *Mentha*, *Berula*, *Sium*, *Butomus*, *Oenanthe fist.*, *Lychnis fl. C.* en no. 1 nog *Utricularia vulg.* *Caltha* werd alleen bij 10 aangetroffen, dus het dichtst bij zee. Het zal interessant zijn tijdens den bloei van *Caltha* haar verspreiding in dit gebied eens nauwkeurig na te gaan.

Wat het onderzoek van de eigenlijke kust betreft, waren het meest interessant: het onbeschermd voorland t. O. van de Huizer haven, in M 5, 51, 22, de zanddijk in M 5, 51, 44 en 52, 33 vóór de Ondersweide en Huizer maat (verg. Stafkaart 1:25.000 blad 369), het voorland in M 5, 62, 23 en dat bij den Eemmond. Behalve dan bij de haven van Huizen (*Juncus maritimus*) werd op de eigenlijke slikgronden geen phanerogamen vegetatie waargenomen, voor zoover althans het getijde dit toeliet.

Het voorland t. O. van de Huizer haven komt met hoogen waterstand herhaaldelijk onder. Het is bedekt met een korte graszode, waarin wat gramineeën betreft, niet veel meer te herkennen viel. Daartusschen een aantal halophyten en zoutverdragende planten. Evenals aan den Balgzandpolder bleek, kan *Thrinia* veel zout verdragen en *Leontodon* kwam nog tot op het uiterste gedeelte met *Aster* en *Spergularia spec.* voor. Waargenomen werden: *Achillea mil.*, *Armeria m.*, *Aster Tr.*, *Atriplex lit. en pat.*, *Bellis*, *Chenopodium alb. en rub.*, *Chrysanthemum i.*, *Cirsium arv.*, *Cochlearia angl. (?) en off.*, *Cynodon D.*, *Daucus*, *Eryngium mar.*, *Glaux*, *Glyceria dist.*, *Juncus Ge.*, *Leontodon aut.*, *Lepturus (?)*, *Lolium per.*, *Pastinaca*, *Plantago Cor., maj. en mar.*, *Poa an.*, *Polygonum av.*, *Potentilla ans.*, *Ranunculus Phil.*, *Senebiera Cor.*, *Sonchus asp.*, *Spergularia mar., med. en sal.*, *Tara-*

xacum, *Thrinchia* en *Triglochin mar.* Op het slik een zuivere kolonie van *Scirpus mar.*

Het voorland t. W. van de haven is zandiger, lager en drassig. Dienovereenkomstig is de flora een weinig anders o.a. *Juncus buf.*, *Ranunculus scel.*, *Nasturtium pal.*, *Lappa spec.*, *Spergularia rubra*, *Phragmites* en *Scirpus mar.*

Aan het voorland t. O. van de haven sluit zich de Gooische zomerkade aan welke in het eerste gedeelte in M 5, 51, 44 en 52, 33 uit zeer grof zand en voorbij het sluisje bij de Naarder maat uit klei bestaat. Tot op de hoogte van den weg tusschen de Ondersweide en Huizer maat treft men een smal tamelijk steil strand aan, dat in het Westen geleidelijk in het voorland bij de haven overgaat. Het uit klei bestaande deel van den dijk is van een beschoeiing voorzien. De vegetatie van het eerste dijkstuk is zeer interessant. Vóór de Ondersweide is de flora vrij gelijkmatig en werden waargenomen:

<i>Eryngium camp.</i>	5	<i>Eryngium mar.</i>	1
<i>Carex ar.</i>	4	<i>Lappa spec.</i>	1
<i>Cerastium arv.</i>	4	<i>Senecio vulg.</i>	1
<i>Honckenia pepl.</i>	4	<i>Senecio visc.</i>	1
<i>Pot. rep.</i>	4	<i>Rumex cr.</i>	1
<i>Cirsium arv.</i>	4	<i>Polygonum avi.</i>	1
<i>Ononis spin.</i>	3	<i>Convolvulus arv.</i>	1
<i>Leontodon aut.</i>	3	<i>Trifolium frag.</i>	1
<i>Achillea m.</i>	3	<i>Spergularia marg.</i>	1
<i>Spergularia med.</i>	3	<i>Linaria vulg.</i>	1
<i>Potentilla ans.</i>	3	<i>Solanum nigr.</i>	1
<i>Galium verum</i>	2	<i>Triticum rep.</i>	1
<i>Matricaria jnod.</i>	2	<i>Capsella B. p.</i>	1
<i>Aster Tr.</i>	2		
<i>Atriplex pat.</i>	2		

In deze opsomming beteekent 5 zeer veel, 3 frequent, 1 zeldzaam, terwijl 2 en 4 twijfelachtige gevallen aanduiden.

Op dit zelfde dijkgedeelte werden op 1 Mei 1927 door Heijmans nog waargenomen *Carex disticha* en *Lycopsis arv.*

Eryngium camp. bedekt in overgroot aantal den kop van den dijk en waagt zich haast niet op de helling naar buiten. Merkwaardig was een groep van 13 bloeiende ex. van *Eryngium marit.* op het Westelijk einde van het strand bij de haven, vermoedelijk samenhangend met een grootere kolonie meer Oostwaarts. *Galium verum* vertoonde den bekenden duinvorm en *Leontodon trad* naast elkaar in twee vormen, een kalen en sterk behaarden (*cinerascens*) op.

Op het dijkgedeelte vóór de Huizer maat veranderde de flora voorbij een afsluithek vrij sterk. Verschillende componenten verdwenen en daarentegen traden *Cirsium arv.*, *Tanacetum* en *Pastinaca* hier en daar rijkelijk op. Op de buitenzijde van den dijk ontwikkelde zich zelfs een soort duinflora: veel *Elymus* met *Ammophila*, *Triticum repens*, *Agrostis alba mar.*, *Honckenia*, *Eryngium mar.* en in geringe mate *Phragmites*, *Equisetum arv.*, *Medicago lup.*, *Lotus corn.*, *Convolvulus arv.*, *Linaria vulg.* Op den kleidijk verder op tot den Eemmond was verder geen sprake van dergelijke populaties. Daar treft men o.a. *Aster Tr.*, *Atriplex litt. en lat.*, *Chrysanthemum i.*, *Glyceria dist.*, *Glaux*, *Juncus Ge.*, *Phragmites*, *Plantago Cor. en mar.*, *Spergularia med.*, *Triglochin maritima* e.a.

De mariene invloed wordt binnendijs sterker naarmate men verder Oostelijk komt. Het gras onmiddellijk achter den zeedijk is kort en hard en bevat veel *Aster Tr.*, *Glaux* en *Triglochin mar.* tot vrij ver het land in. Op lage gedeelten tusschen het riet veel *Scirpus mar.*; op drassige plaatsen waar voor dijkherstel de zode is afgestoken zelfs *Salicornia*. Terwijl een dergelijke groeiplaats misschien slechts tijdelijk is, werden op andere gedeelten in de weide (M 5, 62, 21) vrij groote plekken *Salicornia* aangetroffen, die zich door hun kleur reeds op een afstand verraden en den indruk geven spontane bestanddeelen van de locale vegetatie te

zijn. In dit gedeelte tusschen het gras veel *Aster*, *Glaux*, *Juncus* Ge. en compr., *Plantago* mar., *Spergularia* med., *Trifolium* frag. en *Triglochin* mar.

Op de hoogte van de Hilversumsche hooge maat bereikt de Maatweg den zeedijk. Deze weg, die zich aan de zeezijde aanvankelijk slechts onduidelijk in het grasland afteekent, vormt een breede toegang tot de Meent van de zijde van Blaricum af en is ten slotte zelfs bestraat. Door recente vergreppeling, normaliseeren van den weg en het verlengen van het zoogen. Veldijkje is de oriëntteering langs dezen weg moeilijk. De flora is naar de zeezijde in dit beweid gebied uiterst eentonig en arm; verder naar binnen wordt zij rijker en ten slotte bereikt men de fluvioglaciale terreinen met ongeveer dezelfde vormen als voor M 5, 51, 44 en 61, 22 hierboven opgegeven.

Het voorland in M 5, 62, 23 is minder rijk dan dat bij de haven; vermoedelijk doordat het lager ligt en vrij dikwijls wordt overspoeld. Waargenomen werden: *Achillea* m., *Agrostis* alba mar. (?), *Alopecurus* gen., *Armeria* mar., *Aster* Tr., *Atriplex* lit. en pat., *Bellis*, *Cirsium* arv., *Cochlearia* off., *Glaux*, *Glyceria* dist., *Juncus* comp. en Ge., *Leontodon* aut., *Lolium* per., *Plantago* C., maj. en mar., *Potentilla* ans., *Ranunculus* Phil., *Rumex* cr., *Scirpus* mar., *Sonchus* arv., *Spergularia* mar. en med., *Taraxacum*, *Trifolium* frag. en min., *Triglochin* mar., en *Zannichellia* ped.

Het voorland t. W. van den Eemmond (M 5, 62, 44 en 63, 33) deed weer meer aan dat bij Huizen denken. Het wordt door lage kaden beschermd; het terrein daarbinnen is voor hooiland in gebruik. De rand aan de zeezijde is ca. 1—1.5 m hoog, bochtig en steil en kalft af. In de bochten zet zich een veenachtig slib af. Hierop groeit veel *Phragmites*. Op één plaats werd een groote pol *Scirpus lacustris* aangetroffen. Opvallend waren op het veenslib ook eenige exemplaren van *Bidens* cern. en *Nasturtium* pal., vermoedelijk door de Eem aangevoerd. Ook *Apium* werd

hier gevonden. Buiten de kaden werden waargenomen: *Apium*, *Armeria* mar., *Aster* Tr., *Atriplex* litt. en pat., *Bidens* c., *Chrysanthemum* i., *Cirsium* arv., *Cochlearia* off., *Daucus*, *Glaux*, *Juncus* compr. en Ge., *Leontodon* aut., *Lolium* per., *Nasturtium* pal., *Pastinaca*, *Phragmites*, *Plantago* Cor. en mar., *Potentilla* ans., *Ranunculus* Phil., *Scirpus* lac. en mar., *Sonchus* arv., *Spergularia* mar., en sal., *Taraxacum*, *Thrinia*, *Trifolium* frag., *Triglochin* mar.

Daucus treedt hier en in verschillende andere vakken verspreid op en had bij geen enkel exemplaar het roode middenschermje. Wat *Ammophila* betreft moet de opgave in den Prodomus pag. 2213 aangaande het niet voorkomen bij Huizen worden gecorrigeerd. Ten slotte volgt hieronder een hoksgewijze opsomming van de vormen, die in verband met het halophyten-onderzoek ten behoeve van de Zuiderzee-Commissie van belang zijn. De gezamenlijke vondsten in dit gebied zijn op excursielijsten aangeteekend en op kaartfiches in het archief van de Zuiderzee-Commissie opgenomen, alwaar zij te raadplegen zijn. Verschillende vondsten, vooral grassen, zijn door den Hr. Kloos gedetermineerd of geverifieerd, waarvoor hier nogmaals hartelijk dank. Het gebied zal in den voorzomer van 1929 opnieuw worden bezocht.

De nummers vóór de soortnamen der volgende lijst hebben betrekking op de nummers van den Prodomus Editio altera.

Halophytenonderzoek.

Vondsten vak Naarden tot Eemmond (M. 5) September 1928.

1538	<i>Ammophila arenaria</i> Lk.	51,32; 51,41; 52,33; 51,42.
577	<i>Apium graveolens</i> L.	62,44.
1107	<i>Armeria maritima</i> Willd.	51,33; 51,42; 62,21; 62,23; 62,42; 62,44; 63,33.
693	<i>Aster Tripolium</i> L.	51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23; 62,32; 62,41; 62,42; 62,44; 63,33.
1154	<i>Atriplex littorale</i> L.	51,42; 62,23; 62,42; 62,44; 63,33.
35	<i>Caltha palustris</i> L.	51,44; 62,41.
132	<i>Cochlearia officinalis</i> L.	51,42; 62,21; 62,23; 62,41; 62,42; 62,44; 63,33.
133	— <i>anglica</i> L.	51,42?
1498	<i>Cynodon Dactylon</i> Pers.	51,33; 51,42; 52,33.
1653	<i>Elymus arenarius</i> L.	51,32; 51,33; 51,34; 51,41; 51,42; 52,33.
575	<i>Eryngium maritimum</i> L.	51,44; 52,33; 51,32; 51,42.
574	— <i>campestre</i> L.	51,33; 51,34; 51,41; 51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23.
1103	<i>Glaux maritima</i> L.	51,33; 51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23; 62,32; 62,41; 62,42; 62,44; 63,33.
1590	<i>Glyceria distans</i> Whlnbg.	52,33; 62,12; 62,41; 51,42.
1592	— <i>maritima</i> M. et K. ...	62,23; verschillende plaatsen twijfelachtig ma- teriaal gevonden.
229	<i>Honckenya peploides</i> Ehrh.	51,33; 51,34; 51,41; 51,42; 51,44; 52,33.
1386	<i>Juncus Gerardi</i> Loisl.	51,33; 51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23; 62,32; 62,41; 62,42; 62,44.
1385	— <i>compressus</i> Jacq.	52,33; 52,21; 62,23; 62,41; 63,33.
1382	— <i>bufonius</i> L.	51,33; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,23; 62,32; 62,41;
1400	— <i>lamprocarpus</i> Ehrh. ..	51,44; 62,12; 62,32; 62,41; 62,42.
1659	<i>Lepturus incurvatus</i> Trin.	62,21; 62,41.
314	<i>Ononis spinosa</i> L.	51,33; 51,34; 51,42; 51,44; 52,33; 62,12; 62,23.
1117	<i>Plantago Coronopus</i> L.	51,42; 51,44; 52,33; 62,21; 62,23; 63,33.
1115	— <i>maritima</i> L.	51,42; 51,44; 52,33; 62,21; 62,23; 62,41; 62,44; 63,33;
30	<i>Ranunculus Philonotis</i> Ehrh. ..	51,42; 51,44; 52,33; 62,12; 62,23; 62,32; 62,41; 62,42; 62,44; 63,33.
1128	<i>Salicornia herbacea</i> L.	52,33; 52,34; 62,21.
1105	<i>Samolus Valerandi</i> L.	62,32; 62,41.
1424	<i>Scirpus maritimus</i> L.	51,33; 51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23; 62,32; 62,41; 62,42; 63,33.
156	<i>Senebiera Coronopus</i> Poir.	51,42;
228	<i>Spergularia marginata</i> Kittel.	51,42; 51,44; 62,23; 62,44.
227	— <i>salina</i> Prsl.	51,42; 51,44; 62,33.
227	— <i>media</i> Fr.	51,33; 51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23; 62,32; 62,41; 62,42; 62,44; 63,33.
1260	<i>Triglochin maritima</i> L.	51,33; 51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23; 62,32; 62,41; 62,44; 63,33.
341	<i>Trifolium fragiferum</i> L.	51,33; 51,42; 51,44; 52,33; 52,34; 62,12; 62,21; 62,23; 62,32; 62,41; 62,42; 62,44; 63,33.
1282	<i>Zannichellia pedicellata</i> Whlnbg.	62,21; 62,23; 62,32; 62,42.

Eryngium maritimum

Vertaallijst van plantennamen.

<u>Latijnse naam</u>	<u>Ned. naam</u>	<u>recente lat. naam</u>
Achillea millefolium	- duizendblad	
Agrostis alba	- fioringras	- A.stolonifera
Alisma plantago-aquatica	- gr.waterweegbree	
A. ranunculoides	- kl. waterweegbree	- Echinodorus ranunculoides
Alopecurus geniculatus	- geknikte vossesstaart	
Ammophila arenaria	- helm	
Aster tripolium	- zulte	
Atriplex litorale	- strandmelde	- A.littoralis
A. patulum	- uitstaande melde	- A.patula
Armeria maritima	- engels gras	
Avena praecox	- vroeghaver	- A. praecox
Bellis perennis	- madeliefje	
Berula angustifolia	- kleine watereppe	- B. erecta
Bidens cernuus	- knikkend tandzaad	- B. cernua
B. tripartitus	- gevleugeld tandzaad	- B. tripartita
Butomus umbellatus	- zwanebloem	
Callitriche spec.	- sterrekroos	
Calluna vulgaris	- struikheide	
Caltha palustris	- dotter	
Campanula rotundifolia	- grasklokje	
Capsella bursa-pastoris	- herderstasje	
Cardamine pratensis	- pinksterbloem	
Carex arenaria	- zandzegge	
C. disticha	- tweerijige zegge	
Centaurea jacea	- knoopkruid	
Cerastium arvense	- akkerhoornbloem	
C. triviale	- gew. hoornbloem	- C. fontanum
Ceratophyllum demersum	- gedoorn d hoornblad	-
Chenopodium album	- melganzevoet	
C. rubrum	- rode ganzevoet	
Chrysanthemum inodorum	- reukloze kamille	- Matricaria maritima
Cirsium arvense	- akkerdistel	
C. lanceolatum	- speerdistel	- C. vulgare
C. palustre	- kale jonker	-
Cochlearia anglica	- engels lepelblad	
C. officinalis	- echt lepelblad	
Convolvulus arvensis	- akkerwinde	
Crepis virens	- klein streepzaad	- C. capillaris
Cynodon dactylon	- handjesgras	
Dactylus glomerata	- kropaar	
Daucus carota	- wilde peen	
Elodea canadensis	- brede waterpest	
Epilobium palustre	- moeraswilgeroosje	
E. parviflorum	- kleinbloemig wilgeroosje	
Equisetum arvense	- heermoes	
E. limosum	- holpijp	- E. fluviatile
E. palustre	- lidrus	

<u>Latijnse naam</u>	<u>Ned. naam</u>	<u>recente Lat. naam</u>
Erica tetralix	- dopheide	
Erodium cicutarium	- reigersbek	
Eryngium campestre	- kruisdistel	
Erysimum cheiranthoides	- gew. steenraket	
Euphrasia nemorosa	- stijve ogentroost	- E. stricta ssp. stricta
Galium palustre	- moeraswalstro	
G. saxatile	- liggend walstro	
G. verum	- echt walstro	
Genista anglica	- stekelbrem	
G. pilosa	- kruipbrem	
Gentiana pneumonanthe	- klokjesgentiaan	
Geranium molle	- zachte ooievaarsbek	
G. pusillum	- kleine ooievaarsbek	
Glaux maritima	- melkkruid	
Glechoma hederacea	- hondsdrif	
Glyceria fluitans	- mannagras	
G. spectabilis	- liesgras	- G. maxima
Gnaphalium uliginosum	- moerasdroogbloem	
Heleocharis palustris	- gew. waterbies	- Eleocharis palustris
Hieracium pilosella	- muizeoortje	
Hippuris vulgaris	- lidsteng	
Honckenya peploides	- zeepostelein	
Hydrocotyle vulgaris	- waternavel	
Hypochaeris radicata	- gew. biggekruid	
Juncus bufonius	- greppelrus	
J. compressus	- platte rus	
J. gerardii	- zilte rus	
J. lamprocarpus	- zomprus	- J. articulatus
J. maritimus	- zeerus	
Lappa spec.	- klis	
Lemna gibba	- bultkroos	
L. minor	- klein kroos	
L. trisulca	- punkkroos	
Leontodon autumnalis	- herfstleuwetand	
Lepturus incurvatus	- dunstaart	- Parapholis strigosa
Limnanthemum nymphaeoides	- watergentiaan	- Nymphoides peltata
Linaria vulgaris	- vlasbekje	
Lolium perenne	- engels raaigras	
Lotus corniculatus	- gew. rolklaver	
Lychnis flos-cuculi	- echte koekoeksbloem	
Lycopsis arvensis	- kromhals	
Malva sylvestris	- gr. kaasjeskruid	
M. vulgaris	- kl. kaasjeskruid	- M. neglecta
Medicago lupulina	- hopklaver	
Mentha aquatica	- watermunt	
Myosotis caespitosa	- zompvergeet-me-nietje	- M. laxa
M. palustris	- moerasvergeet-me-nietje	
Myriophyllum spicatum	- aarvederkruid	
Matricaria inodora	- reukloze kamille	
Nasturtium palustre	- echte waterkers	- N. officinale

Latijnse naam	Ned. naam	recente Lat. naam	Latijnse naam	Ned. naam	recente Lat. naam
Nuphar luteum	- gele plomp		Sisymbrium officinale	- gew. raket	
Nymphaea alba	- waterlelie		Sium latifolium	- gr. watereppe	
Oenanthe fistulosa	- pijptorkruid		Solanum nigra	- zwarte nachtschade	
Ononis spinosa	- kattedoorn		Sonchus asper	- brosse melkdistel	
Ornithopus sativus	- seradelle		S. arvensis	- akkerdistel	
Papaver dubium	- kl. klaproos		Spergularia media	- gerande schijnscurrie	
Pastinaca sativa	- pastinaak		S. rubra	- rode schijnscurrie	
Pedicularis sylvatica	- heidekartelblad		S. salina	- zilte schijnscurrie	
Peplis portula	- waterpostelein	- Lythrum portula	Stellaria media	- vogelmuur	
Phalaris arundinacea	- rietgras		Succisa pratensis	- blauwe knoop	
Phleum pratense	- timotheegrass		Symphytum officinale	- smeewortel	
Phragmites communis	- riet	- P. australis	Tanacetum vulgare	- boerenwormkruid	
Plantago coronopus	- hertshoornweegbree		Taraxacum officinale	- paardebloem	
P. lanceolata	- smalle weegbree		Thrinchia hirta	- kl. leeuwetand	- Leontodon saxatilis
P. major	- gr. weegbree				- T. pulgioides
P. maritima	- zeeweegbree		Thymus chamaedrys	- gr. wilde tijm	
Poa annua	- straatgras		Trifolium fragiferum	- aardbeiklaver	
Polygala depressa	- liggende vleugeltjesbloem	- P. serpyllifolia	T. hybridum	- basterdklaver	
Polygonum amphibium	- veenwortel		T. pratense	- rode klaver	
P. aviculare	- varkensgras		T. repens	- witte klaver	
P. hydropiper	- waterpeper		Triglochin maritima	- schorrezoutgras	
P. nodosum	- knopige duizendknoop	- P. lapathifolium ssp. lapathif.	T. palustris	- moeraszoutgras	
Potamogeton crispus	- gekroesd fonteinkruid		Triticum repens	- kweek	- Elymus repens
P. lucens	- glanzig fonteinkruid		Urtica dioica	- gr. brandnetel	
Potentilla anserina	- zilverschoon		U. urens	- kl. brandnetel	
P. procumbens	- kruipganzerik	- P. anglica	Utricularia vulgaris	- gew. blaasjeskruid	
P. reptans	- vijfvingerkruid	-	Veronica anagallis	- waterereprijs (Veronica anagallis-aquatica of V. catenata)	
P. tormentosa	- tormentil	- P. erecta			
Prunella vulgaris	- brunel		V. beccabunga	- beekpunge	
Radiola linoides	- dwergvlas	-	Vicia cracca	- vogelwikke	
Rumex acetosa	- veldzuring		Viola canina	- hondsviooltje	
R. acetosella	- schapezuring		Zanichellia pedicellata	- zoutwaterzanichellia	- Z. palustris ssp. palustris var. pedicellata
R. crispus	- krulzuring				
R. hydrolapathum	- waterzuring				
R. obtusifolius	- ridderzuring		Chara spec.	- kranwier	
R. paluster	- moeraszuring	- R. palustris			
R. sanguineus	- bloedzuring				
Sagina procumbens	- liggende vetmuur				
Sagittaria sagittifolia	- pijlkruid				
Salicornia herbacea	- zeekraal				
Salix repens	- kruipwilg				
Sambucus nigra	- gew. vlier				
Samolus valerandi	- waterpunge				
Sarothamnus scoparius	- brem	- Cytisus scoparius			
Scirpus lacustris	- mattenbies				
S. maritima	- zeebies				
Scleranthus annuus	- eenjarige hardbloem				
Senecio aquaticus	- waterkruiskruid				
S. viscosus	- kleverig kruiskruid				
S. vulgaris	- klein kruiskruid				
Senebiera coronopus	- gr. varkenskers	- Coronopus squamatus			

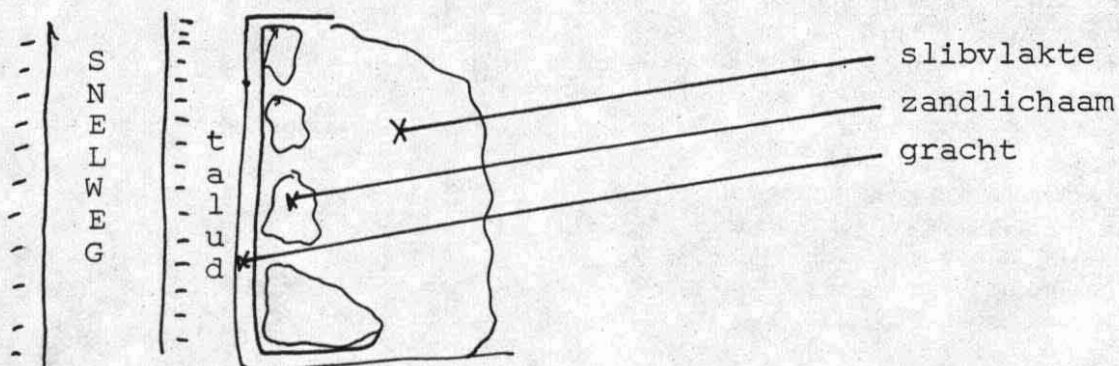
Vogelwaarnemingen bij de Stichtse Brug

door P.Veen

Ontstaan:

De Stichtse Brug is de recente verbinding tussen Z-Flevoland en de provincie Noord-Holland nabij Huizen en Eemnes. Aan de oostzijde van het brugtalud ligt langs het vaste land een opgespoten terrein dat deel uitmaakt van het staatsnatuurreservaat het Eemmeer. Dit opspuitterrein is in 1979 ontstaan doordat men een terrein zocht om de grond die vrijkwam bij de aanleg van de A-27, ergens te deponeren. Bij het opspuiten van het terrein zijn er bewust zandige en slikkige terreingedeelten gevormd. De wat hoger gelegen zandlichamen bevinden zich nabij het brugtalud en zijn begroeid met o.a. schapezuring en op vochtiger plekken met riet. Langs de wat slikkiger randen treden o.a. gr. lisdodde, wilg en riet op.

Ten westen daarvan ligt het grote slibveld, dat rechtstreeks met het Eemmeer in verbinding staat. Deze vlakte staat meestentijds onder water en is niet begroeid (zie schets).

Betekenis.

Het gehele complex van wilgen, riet, zand- en slikvlakte is van belang voor fouragerende, broedende en rustende vogels. Vooral in perioden waarin het waterpeil ca. 20 cm. lager staat dan normaal, is er een opvallende rijkdom aan vogels waar te nemen.

In 1982 viel zo'n periode met lage waterstanden samen met de doortrekperiode van veel vogelsoorten (zie tabel). In 1983 en 1984 waren, o.a. door de noorder wind, de omstandigheden voor doortrekkers veel minder gunstig. Er werden dan ook minder grote aantallen waargenomen. De functie van het boven beschreven gebied als fourageergebied voor vogels hangt blijkbaar sterk samen met de hoogte van het waterpeil.

Beheer.

Het gebied is eigendom van de Staat en wordt beheerd door Staatsbosbeheer. Op dit moment is er voor het gehele complex(inclusief het Eemmeer) een beheersvisie in ontwikkeling. Wil het gebied voor grote groepen fouragerende en rustende vogels geschikt blijven of verbeterd worden, dan zal er een aangepast beheer noodzakelijk zijn t.a.v. de waterstand en de ontwikkeling van de vegetatie. Vooruitlopend op dit plan is er t.b.v. de rust in het gebied aan de landzijde een gracht gegraven zodat het terrein niet zondermeer te betreden is.

Vogelwaarnemingen.

Onderstaande waarnemingen zijn in 1982 op en nabij het moerasterrein verricht. De waarnemingen zijn in een tabel weergegeven(tabel 1) en zodanig gerangschikt dat er een verloop zichtbaar wordt. Daarnaast is er een wat uitgebreider excursierapport toegevoegd, dat in beknopte vorm in de tabel is opgenomen. Alle overig waarnemingen in de tabel zijn verricht door P.Veen, behoudens die op 16-9-1982, welke door H.Kampf en P.Veen is verricht.

Overzicht waarnemingen Stichtse Brug (Eemmeer) d.d. 13-7-1982

Weer : rustig, warm weer (25°C).
Waarn. : P. Veen, B. v. 't Holt.
Tijd : 20-00 tot 22.00 uur.

Moerasgebied

Grutto verzamelplaats niet meer waargenomen (slechts + 5 grutto's).
Waarschijnlijk mede veroorzaakt door hoge waterstand (slikvelden stonden onder water).
Stormmeeuw (overvl.) 1 ex.
Aalscholvers (10, + 21.00 uur wegl. west. richting)
Kl. karekiet (2 pr.) broed.
Rietgors (2 pr.) broed.
Rietzanger (1 pr.) broed.
Visdief (kleine kolonie, 7 ex., op zandig gedeelte met jongen)
Zwarte stern (ong. 6 ex. overvl.)
Zilvermeeuw (meerdere ex.) + kokmeeuw (idem) + mantelmeeuw (idem)
Tortelduif (veel trekkende ex.)
Holenduif (enkele idem)
Strandplevier (4 ex. four.)
Kleine plevier (2 ex. four.)
Bontbekplevier (2 ex. four.)
Tafeleend (1 ♂)
Bergeend (groepjes met jongen totaal ong. 22 st.)
Kluut (1 ex. alarmerend bij br. kiek)
Bruine kiekendief (1 ♀ four.)
Oeverzwaluw (grote groep four., zeker 25 ex., kolonie in RW talud)
Meerkoet (meerdere met juv.)
Boerenzwaluw (10 ex. four.)
Fuut (idem totaal 7 ex.)
Kemphaan (overvl. totaal zeker 60 ex.)
Slobeend (enkele ex.)
Taling (groepje binnenvliegend totaal 15 ex.)
Oeverloper (1 ex. four.)
Tureluur (5 ex. four.)
Scholekster (meerdere)

soort	3/7	13/7	28/7	aug.	16/9	26/10	nov.
Tureluur	20	5					
Kluut	1	1					
Grutto	939	5	15				
Boerenzwaluw		10					
Fuut		7					
Oeverzwaluw		25					
Zwarte stern		6					
Bontbekplevier		2					
Kokmeeuw		meerd.					
Zilvermeeuw		meerd.					
Strandplevier		4					
Rietzanger		1					
Tafeleend		1					
Scholekster		meerd.					
Slobeend		enkele					
Tortelduif		vele	3				
Mantelmeeuw		meerd.	2				
Scholekster		meerd.	50				
Holenduif		enkele	6				
Kl.karekiet		2	1				
Rietgors		2	1				
Waterral		2	2				
Stormmeeuw		1	11				
Torenvalk			1				
Lepelaar	25	overvl	4	6			
Watersnip	4	8	1	meerd.			
Br.Kiekendief	1	1			1		
Kemphaan		60			3		
Bergeend		22	6		2		
Taling		15	10		meerd.		
Visdief		7	6		15		
kl.plevier		2	15		2		
Aalscholver	3	10		aanw.	25	1000	14
Wulp	3			280	466	765	274
Wilde eend				veel			
Goudplevier				35			
Bl.reiger				25	enkele		
Groenpootruit.				3	1		
Witgatje				1	aanw.		
Sperwer					overvl		
Bokje					aanw.		
Bosruiter					aanw.		
Gele kwikst.					aanw.		
Witte kwikst.					aanw.		
Reuzenstern					3		
Krakeend					enkele		
Bonte strandl					1	60	
Casarca					1		
Smient						1400	
Smelleken						1	
Kleine zwaan						23	42
Velduil						1	2
Grauwe gans						17	1000-den
Kievit			meerd.				1000-den
Oeverloper							80
Zilverplevier							10

Verklaring van enige afkortingen:

enkele	- enkele exemplaren
meerd.	- meerdere exemplaren
veel	- veel exemplaren
aanw.	- aanwezig
overvl	- overvliegend

VELDWAARNEMINGEN

Deze rubriek beoogt het vastleggen van allerlei losse veldwaarnemingen uit het gebied dat globaal begrensd wordt door de Utrechtse Heuvelrug, de randmeren, het Veluwe massief en de Rijn. Het inzenden van waarnemingen dient bij voorkeur op onderstaande wijze plaats te vinden.

soort	gemeente	datum	aantal	bijzonderheden	km-vak	waarnemer

Verantwoording. In principe worden alle waarnemingen geplaatst. Broed- en vindplaatsen van kwetsbare soorten worden niet exact aangegeven. De exacte vindplaatsen worden in een nevenarchief opgeslagen zodat ze in geval van bijv. planologische bedreiging toch bruikbaar zijn.

Bij twijfel dient de waarneming van een beschrijving vergezeld te gaan en zo mogelijk (indien verantwoord) van enig materiaal.

Moeilijke determinaties worden aan de volgende personen voorgelegd:

paddestoelen	- Jaap Wisman
mossen	- Gerard Dirkse
amphibieën	- Vincent van Laar
reptielen	- " " "
vogels	- Teus Slagboom
zoogdieren	- Vincent van Laar
insecten	- Lex Boon
overige	- redactie

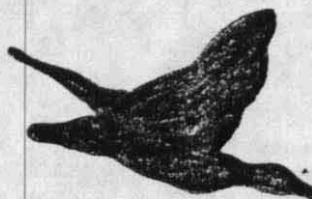
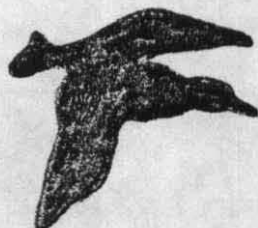
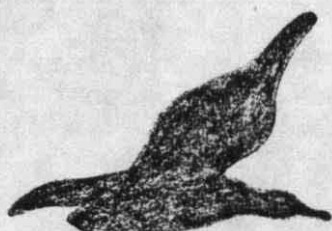

Uiteraard kunt u ook zelf moeilijke determinaties bij bovengenoemde personen laten verifiëren. In elk geval de geraadpleegde literatuur vermelden.

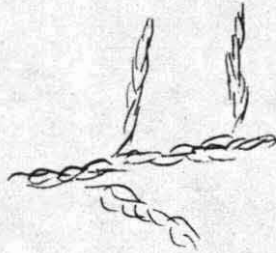
T.a.v. de kilometercoördinaten het volgende. Bij vermelding van km-vakken wordt altijd de coördinaat in de linkeronderhoek van het betreffende km-vak vermeld. De gebruikte coördinaten zijn de zgn. Amersfoort-coördinaten, die ondermeer gebruikt worden op de topografische kaarten van Nederland. Deze (veelgebruikte) kaarten zijn verkrijgbaar bij de Topografische Dienst, postbus 145, 2600 AC Delft.

Per 15 oktober is het nieuwe adres van de dienst:

Bendienplein 5 - 7815 SM Emmen, of Postbus 115 7800 AC Emmen
tel. 05910- 969111.

planten

27

PADDESTOELEN

Grote sponszwam (*Sparassis crispa*) -AMERSFOORT: 29-IX-1983, 2 ex.
in bosstrook Birkhoven aan de oostzijde van de Zandlaan,
32-33: 151.6x462.9 (V. van Laar)

HOGERE PLANTEN

- 0775- Grote Wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*) -LEUSDEN: 1-XI-1983,
een aantal ex. op de Leusderheide (V. van Laar)
- 0112- Muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*) -AMERSFOORT: 3-II-1983,
ca. 215 ex. op bakstenen pilaar naast ingang voormalig
fabrieksterrein van HAPAM, Heiligenbergerweg 70.
32-34: 155.8x462.7 (V. van Laar)
- 0146- Dubbelloof (*Blechnum spicant*) -LEUSDEN: 16-X-1983, diverse
ex. op greppelwand in naaldbos aan de oostzijde van de
Houtlaan, Den Treek; 32D: 155.0x458.5 (V. v. Laar)
- 0187- Dotter (*Caltha palustris*) -SCHERPENZEEL: 15-V-1982, enkele
pollen bloeiend langs de Kolfschoterdijk, betreft de
enige vindplaats in de gemeente Scherpenzeel; 161/163x
457 (J. Lagerwey)
- 0080- Akelei (*Aquilegia vulgaris*) -LEUSDEN: 16-X-1983, 1 ex. op
enigszins ruderaal stukje (verwilderde tuin?) aan de
rand van dennenbos aan de westzijde van de Trekerweg, ter
hoogte van hotel Den Treek. 32D: 155.1x457.3 (G.M. van
Laar & V. van Laar). Hier ook Vingerhoedskruid (*Digitalis
purpurea*)
- 0835- Montia (*Montia fontana* var. *chondrosperma*) -AMERSFOORT:
29-V-1983, vele ex. bijeen in struikenplantsoentje aan
de westzijde van de Balladelaan; 32-33: 154.4x464.3
(V. van Laar)

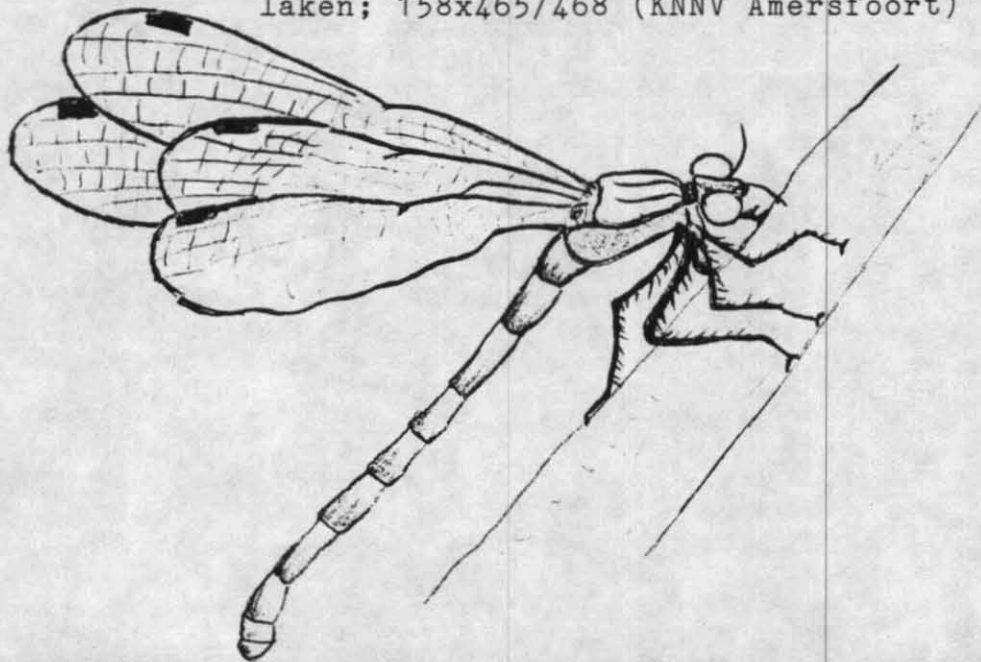
- 1163- Eénjarige hardbloem (*Scleranthus annuus*) -AMERSFOORT:
3-VI-1983, div. ex. bijeen in zandig, schraal berm-
talud oostzijde B.W.-laan, ten noorden van spoorlijn
Amersfoort- Utrecht; 32-33; 152.6x462.5 (V. van Laar)
- 1268- Klein tasjeskruid (*Teesdalia nudicaulis*) -AMERSFOORT:
3-VI-1983, massaal op zandig talud van voormalige
zandaufgraving NS, Bokkeduinen; 32-33: 152.5x462.9
(V. van Laar)
- 1007- Viltganzerik (*Potentilla argentea*) -AMERSFOORT:10-6-1982,
enkele ex. op het Willem III-terrein; 155.9x463.1
(med. V. van Laar)
- 1300- Aardbeiklaver (*Trifolium fragiferum*) -EEMNES: 13-VII-1982,
vele exemplaren langs het talud van de rijksweg bij de
Stichtse brug; 148x478 (B. v. 't Holt en P.Veen)
- 1066- Grote ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*) -SOEST:
6-VII-1983, vrij veel ex. bijeen in slootberm langs
de A.P. Hilhorstweg; 32-33: 152.2x464.6 (V. van Laar)
- 1311- Moeraszoutgras (*Trichlogon palustris*) -EEMNES:
13-VII-1982, veel exemplaren langs het talud van de
riksweg bij de Stichtse brug; 148x478 (B. van 't Holt
en P. Veen)

insecten

LIBELLEN

Lestes viridis -HOEVELAKEN: 17-X-1982, diverse ex. op land-
goed Hoevelaken; 158x465/468 (KNNV Amersfoort)

Aeshna mixta -HOEVELAKEN:17-X-1982, 1 ex. op landgoed Hoeve-
laken; 158x465/468 (KNNV Amersfoort)

VLINDERS

Oranjetip (*Anthocharis cardamines*) -LEUSDEN: 19-V-1983, 1 ex. nabij Ingeborg op verlaten grasland; 155.4-459.3 (W. Knol). 1983: 1 ex. boven de sportvelden van Don Bosco; 155.6-460.3 (W. Knol). HOEVELAKEN: 17-V-1983, 1 ex. boven grasland langs de bebouwde kom; 160.7-464.7 (W. Knol)

Citroentje (*Gonepteryx rhamni*) -LEUSDEN: 18-IV-1983, 1 ex. in achtertuin fazantenhoeve; (W. Knol). HOEVELAKEN: 18-IV-1983, 1 ex. boven weiland langs de bebouwde kom (W. Knol)

Atalanta (*Vanessa atalanta*) -SCHERPENZEEL: 24-X-1982, 1 ex. op een chrysant in een tuin; 161x454 (J. Lagerwey). HOEVELAKEN: 22-IX-1983, 2 ex. op rottend fruit (pruim) in tuin; 158.1-460.3 (W. Knol)

Kleine vos (*Aglaia urticae*) -AMERSFOORT: 8-II-1982, 1 ex. langs de Ringweg Randenbroek op een muur. Het betrof de eerste waarneming van dit jaar. De vlinder heeft waarschijnlijk op een warme en beschutte plek gezeten en is door de zon en de vrij hoge temperaturen van de muur ontwaakt; 156.0-462.3 (L. Boon)

Het Bont zandoogje (*Pararge aegeria*) in 1983

Deze dagvlindersoort werd in de periode mei - oktober opvallend veel waargenomen in de Vallei en het Eemland, vooral op (half) beschaduwde plekken (bossen, bosranden en tuinen). Het veelvuldig voorkomen hangt mogelijk samen met het natte voorjaar. Dit zou voor deze soort gunstig zijn (W.J. Kabos, Thieme's vlinderboek). De meest voorkomende variëteit is *Pararge aegeria aegeria*, doch op enkele plaatsen werd ook de variëteit *Pararge aegeria tircis* gezien. P.a.tircis -AMERSFOORT: 20-VI-1983, 1 ex. op landgoed Schothorst langs een zoom met ruigtekruiden bij de rode beukenlaan; 155x465 (L. Boon) 26-VI-1983, 1 ex. op open plek in het Schothorster bos; 158.6-466.6 (V. van Laar) VII en VIII-1983, 1 ex. in een tuin aan de oostkant van Hoevelaken temidden van de weilanden; 160.6-464.6 (L. Boon)

Argusvlinder (*Lasiomata megera*) -AMERSFOORT: 22 en 30-VIII-1983, één ex. op het landgoed Schothorst; 154.8x465.4. 25-VIII-1983, 1 ex. in wegberm van de Holle weg in Hooglanderveen; 158.3-466.1 (L. Boon). HOEVELAKEN: 23-VIII-1983, 1 ex. nabij het Hoevelakense bos in een wegberm; 158.9-466.8 (L. Boon)

Vuurvlindertje (*Lycaena phlaeas*) -NIJKERK: 4-IX-1983, 1 ex. (vr.) langs de Veen- en Veldendijk nabij de Ark; 159.7-473.9 (W. Knol)

Windepijlstaart (*Agrius convolvuli*) -WAGENINGEN: 28-IX-1983, 1 ex. in freesiakas van het IVT (instituut veredeling tuinbouwgewassen); 173x445 (med. V. van Laar)

KEVERS

Vliegend hert (*Lucanus cervus* (L.)) -ZEIST: na een afwezigheid van dertig jaar, sedert vier jaren weer aanwezig in eikenstrubben en eikenwallen (Amersfoortsche Courant, 95 (43): 8-20 februari 1982)

Amphimallon solstitiale (L.) -AMERSFOORT: 9-VII-1982, tijdens schemer (10.30 uur) op een warme avond (25 à 26° C), zeer vele meikeverachtige dieren vliegend boven gazons en plantsoenen in de wijk Schothorst langs het Valleikanaal; 154.6-464.3 (V. van Laar). 7-VII-1982, vele van deze dieren op het zanddepôt Schothorst-Noord; 154.8-465.4 (V. van Laar)

Gegroefde lapsnuittor (*Otiorrhynchus sulcatus*.F.) -AMERSFOORT: 21-II-1983, enkele ex. in woning aan Koningskinderenpad; 154x464 (med. V. van Laar)

Helmkruidsnuitkever (*Cionus scrophulariae*) -AMERSFOORT: 20-VI-1982, 4 ex. (2 mann.) copulerend op *Scrophularia nodosa*, landje aan de Eem/de Schans bij ingang Oude Hamseweg; 154.2-464.3 (V. van Laar)

vissen

Paling (*Anguilla anguilla*) -SCHERPENZEEL: 16-V-1982, de aaltrek bij 't Schapebrugje begint weer; (J. Lagerwey)

amphibieën

Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) -AMERSFOORT: 13-XI-1983,
1 ex. op landgoed Schothorst; (V. van Laar)

Rugstreeppad (*Bufo calamita*) -EEMNES: 13-VII-1982, roepend exem-
plaar in sloot langs de rijksweg bij Stichtse brug; 148x478
(B. van 't Holt en P. Veen)

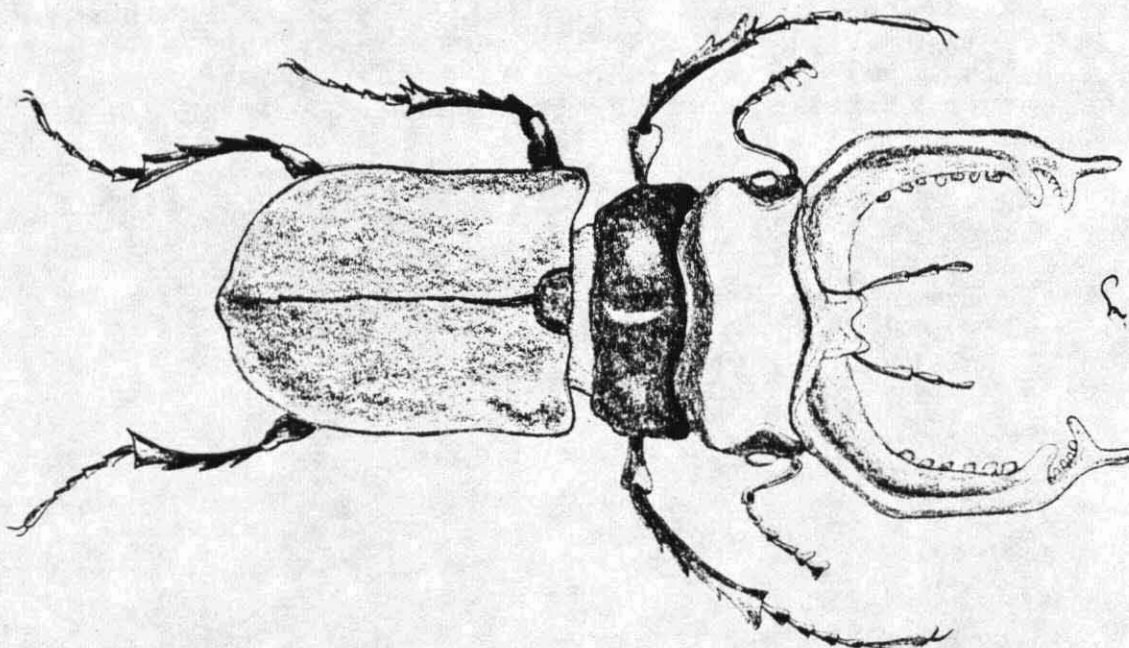
Bruine kikker (*Rana temporaria*) -AMERSFOORT: 10-X-1982, 2 ex. in
tuin op het Spui; 154.9-464.3 (V. van Laar). HOEVELAKEN: 18-III-
1983, 1 ex. doodgereden op Veenwal; 160.7-465.6. 18-III-1983,
3 ex. doodgereden op de Julianalaan; 160.3-464.8.
10-IV-1983, min. 65 ex. op paaipplaats in sloot langs de Horst-
weg. Deze paaipplaats bevindt zich hier min. vier jaar op de-
zelfde plek; 160.5-464.6 (W. Knol).
LEUSDEN: 11-IV-1983, 2 ex. doodgereden op de Stoutenburgerlaan
t.o. nr. 12; 159.8-463.6. 2 ex. doodgereden op de Stoutenburger-
laan tegenover ingang landgoed Stoutenburg; 159.9-463.2 (W. Knol)

Groene kikker (*Rana esculenta*) -EEMNES: 13-VII-1982, roepend
exemplaar in de bermsloot van de rijksweg bij de Stichtse brug;
148x478 (B. van 't Holt en P. Veen)

reptielen

Ringslang (*Natrix natrix*) -LEUSDEN: 19-IX-1983, één ex. zwemmend
in de Heiligenbergerbeek nabij Lockhorst; 156.3-460.7 (L. Boon)

Roodwangschildpad (?) -AMERSFOORT: 4-X-1983, 1 ex. drijvend in de
Eem, nabij de Koppelpoort, op een oude autoband; 154.8-463.4
(V. van Laar)

Lucanus cervus.

vogels

- 0070- Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*) -WOUDENBERG: 2-I-1982, bij de Lambalgse brug ving een dodaars een pinkdikke aal van + 20 cm welke door "slaan" op het water verdoofd of gedood werd en vervolgens naar binnen gewerkt; 161.1-453.7 (J. Lagerwey). NIJKERK: 28-XI-1983, 1 ex. in de Arkervaart nabij de sluis; 160.4-474.0 (T. Slagboom)
- 0072- Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*) -HARDERWIJK: 13-XI-1983, 4 ex. fouragerend op het Wolderwijd; 166x485 (W. Knol en T. Slagboom). NIJKERK: 25-XII-1983, 18 ex. fouragerend op het Nijkerkernauw; 157x473 (W. Knol)
- 0122- Blauwe reiger (*Ardea cinerea*) -WOUDENBERG: 17-II-1982, de eerste reigers op de nesten in het Broekerbos (+ 20 nesten); 161x452 (J. Lagerwey). NIJKERK: 28-IX-1983, totaal 47 ex. in de gehele polder Arkemheen, 155/161-470/474 (T. Slagboom). 21-XII-1983, 1 ex. dat opvloog vanuit een watergang langs de Oude Bunschoterweg met een kikker in de snavel 158.8-471.8 (T. Slagboom)
- 0124- Purperreiger (*Ardea purpurea*) -RENSWOUDE: 15-XI-1982, 1 ex. tussen elf blauwe reigers in weiland bij Emminkhuizen; 164x451 (J. Lagerwey)
- 0134- Ooievaar (*Ciconia ciconia*) -LEUSDEN: 14-VII-1982, 1 ex. op Voskuilen (zonder ring) nabij kruispunt Voskuilerdijk-Voskuilerweg; 159x457 (J. Lagerwey) PUTTEN: 8-XI-1983, 1 ex. nabij Postiljon motel in de Putterpolder; 164x475 (G. Dirkse) EEMNES: 8-XI-1983, 1 ex. in de berm van de snelweg A-1 t.h.v. Eemnes; 144x471 (G. Dirkse)
- Zwarte zwaan (*Cygnus melanocoryphus*) -AMERSFOORT: 16-I-1983, 1 ex. in polder Zeldert; 151x467, BUNSCHOTEN: 1-I-1983, 1 ex. in polder De Haar; 152x469, 25-X-1983, 1 ex., 9-XI-1983, 3 ex. langs de Loodijk in polder De Haar; 151/153x469, 11-XI-1983, 3 ex. langs de Loodijk in polder De Haar; 151/153x469, NIJKERK: 20-IX-1983, 1 ex. in polder Arkemheen; 156x471, 28-IX-1983, 1 ex. in polder Arkemheen; 155/161-470/474 (T. Slagboom) 30-X-1983, 1 ex. tussen groep van 25 Knobbelzwanen, Nijkerkernauw bij Nekkeveld; 32-14:156.8x473.0 (V. van Laar)
- 0154- Wilde zwaan (*Cygnus cygnus cygnus*) -AMERSFOORT: 5-XII-1983, 1 ex. juv. langs de Slaagse Weg in polder Zeldert (H. en I. Smid) BUNSCHOTEN: 28-XII-1983, 1 juv. ex. tussen een groepje Knobbelzwanen nabij de Gasthuisweg; 152x472, NIJKERK: 11-XI-1982, 3 ex., waarvan 1 juv., in polder Arkemheen; 157x472 (T. Slagboom)

- 0157- Rietgans (*Anser fabilis*) -BUNSCHOTEN: 19-XII-1983, 3 ex. in polder De Haar; 151x471 (T. Slagboom) NIJKERK: 25-XII-1983, 7 ex. fouragerend in Arkemheen; 157x472. 1-I-1984, 1 ex. in polder Arkemheen tussen een groep Kleine zwanen langs de Oude Bunschoterweg; 158.9-472.1 (W. Knol).
- 0158- Kleine rietgans (*Anser brachyrhynchus*) -NIJKERK: 21-XII-1983, 1 ex. tussen een groep Kleine zwanen in Arkemheen; 156x471 (T. Slagboom)
- 0159- Kolgans (*Anser albifrons*) -AMERSFOORT: 5-XII-1983, 1 ex. langs de Slaagseweg in polder Zeldert (H. en I. Smid). 8-XII-1983, 1 ex. in polder Zeldert; 155/153-467/470 (T. Slagboom) -HOEVELAKEN: 30-XII-1983, ca. 370 ex. overvliegend richting ZW om 16.00 uur. 31-XII-1983, ca. 220 ex. overvliegend richting NO om + 9.00 uur; 161.2-465.8 (W. Knol). NIJKERK: 25-XII-1983, 16 ex. overvliegend in noordelijke richting, ter hoogte van de Palestina-weg; 158x469. 1-I-1984, 1 ex. in polder Arkemheen langs de Oude Bunschoterweg tussen groep Kleine zwanen; 158.7-471.9 (W. Knol)
- 0161- Grauwe Gans (*Anser anser*) -NIJKERK: 23-XI-1983, 2 ex. in de Putterpolder langs de weg naar Zuid-Flevoland; 161x473. 1-XII-1983, 2 ex. langs de Veen- en Veldendijk in Arkemheen. PUTTEN: 28-XI-1983, 1 ex. in de Putterpolder aan de westzijde v.d. camping; 163-474 (T. Slagboom)
- 0167- Brandgans (*Branta leucopsis*) -LEUSDEN: 15-X-1982, 1 ex. bij het internaat Hohorst; 156x461. 16-X-1982, 1 ex. bij de zandwinningsplas langs het Valleikanaal; 158.4-461.7 (T. Slagboom) -AMERSFOORT: 5-XII-1983, 1 ex. langs de Krachtwijkerweg; 150x467 (H. en I. Smid). BUNSCHOTEN: 1-XII-1983, 1 ex. in polder de Haar langs de Lodijk; 150/153-469/471. 21-XII-1983, 1 ex. in de Bikkerspolder; 151x471 -NIJKERK: 23-XI-1983, 1 ex. in de Putterpolder langs de weg naar Zuid-Flevoland; 161x473 (T. Slagboom)
- 0168- Rotgans (*Branta bernicla*) -HARDERWIJK: 13-XI-1983, 1 ex. samen met Kolgans en ca. 270 Tafeleenden op het Wolderwijd; 167x486 (W. Knol en T. Slagboom)
- 0173- Bergeend (*Tadorna tadorna*) -BUNSCHOTEN: 23-XI-1983, 1 ex. in het noordelijk deel van de Bikkerspolder; 151/154x473/476 (T. Slagboom) 1-I-1984, 3 ex. fouragerend tussen een groep Kleine zwanen in polder de Haar; 152.2 -469.6 (W. Knol). NIJKERK: 28-XI-1983, 1 ex. in polder Arkemheen nabij de Bremerscheweg; 161x473 (T. Slagboom). 25-XII-1983, 7 ex. op het Nijkerkernauw; 157x473 (W. Knol)

- 0179- Smient (*Anas penelope*) -NIJKERK: 12-X-1983, ca. 300 ex. bij het gemaal in Arkemheen; 158x473 (T. Slagboom)
- 0186- Wilde eend (*Anas platyrhynchos*) -HOEVELAKEN: 30-XI-1982, een laat broedsel van elf eieren bij de waterzuivering Hoevelaken. Het legsel werd door de beheerder vernietigd omdat de kuikens geen voedsel zouden kunnen vinden; 159.1-464.4 (J. Lagerwey)
- 0191- Zomertaling (*Anas querquedula*) -NIJKERK: 20-IX-1983, 4 ex. in polder Arkemheen; 157x472 (T. Slagboom) 20-IX-1983, 1 ex. op het Nijkerkernauw; 157x473 (T. Slagboom)
- 0213- Zwarte zeeëend (*Melanitta nigra*) -HARDERWIJK: 13-XI-1983, 2 ex. (vr.) langs de oostzijde v.d. Knardijk; 170x485 (W. Knol en T. Slagboom)
- 0261- Blauwe kiekendief (*Circus cyaneus*) -BUNSCHOTEN: 15-XII-1983, 1 ex. (mann.) in de Bikkerspolder; 152x474. 21-XII-1983, 1 ex. (mann.) in de Bikkerspolder; 151x471 (T. Slagboom)
- 0267- HAVIK (*Accipiter gentilis*) -AMERSFOORT: 7-XI-1983, 1 ex. overvliegend boven de Emiclaerseweg richting west; 155x465 (L. Spier). 23-XI-1983, 1 ex. in polder Zeldert langs de Hooghenhorsterweg; 151x466 (T. Slagboom) LEUSDEN: 9-XI-1983, 1 ex. in Den Treek ten zuiden van Oud-Leusden. Deze vogel greep met enig kabaal een eekhoorn; 153x459 (H. en I. Smid). SCHERPENZEEL: 31-V-1982, 2 bijna vliegvlugge juvenielen op een horst, zijn later goed uitgevlogen (J. Lagerwey). WAGENINGEN: 1-XII-1983, 1 ex., sloeg een houtduif op het terrein van de Dorschkamp (W. Knol) POLDER ZUIDELIJK FLEVOLAND: 26-XII-1983, 1 ex. Hulchesteinse bos, bij de Laakse Hoek; 32B:156x474 (Guda M. van Laar, V. van Laar)
- 0269- Sperwer (*Accipiter nisus*) -ZUID-FLEVOLAND: 13-XI-1983, 1 ex. (mann.) fouragerend langs de kust van Z.Flevoland t.h.v. Nulde; 163x476 (W. Knol en T. Slagboom) 13-XI-1983, 1 ex. (mann.) overvliegend langs de kust van Z. Flevoland t.h.v. Nijkerk; 161.5-475.3 (W. Knol en T. Slagboom). AMERSFOORT: 5-XII-1983, 1 ex. langs de Coelhorsterweg (H. en I. Smid)
- 0287- Buizerd (*Buteo buteo*) -AMERSFOORT: 16-XI-1983, 1 ex. overvliegend boven de Schothorsterlaan ZW; 156.0-465.4. 23-XI-1983, 1 ex. in boomtop Schothorsterlaan; 155.7-465.7. 7-XII-1983, 1 ex. fouragerend, bewoog zich $\pm$ 10 min. met sprongen in een weiland langs de Schothorsterlaan; 155.5-465.3 (L. Boon). ZUID-FLEVOLAND: 28-VIII-1982, 5 ex. overtrekkend richting WZW ter hoogte van Nulde; 164x477 (W. Knol, T. Slagboom). SCHERPENZEEL/WOUDENBERG: 1982, 6 bewoonde horsten (J. Lagerwey)

- 0309- Smelleken (*Falco columbarius*) -AMERSFOORT: 1-I-1984, 1 ex. (mann.) fouragerend langs een sloot bij de Krachtwijkerweg in Zeldert; 151.3-466.7 (W. Knol).
- 0310- Boomvalk (*Falco subbuteo*) -SCHERPENZEEL: 30-IV-1982, 1 paar op oude nestplaats (J. Lagerwey). ZUID-FLEVOLAND: 28-VIII-1982, 1 ex. overtrekkend richting WZW, ter hoogte van Nulde; 164x477 (W. Knol, T. Slagboom)
- 0320- Slechtvalk (*Falco peregrinus*) -ZUID-FLEVOLAND: 28-VIII-1982, 1 ex. overvliegend richting WZW, ter hoogte van Nulde; 164x477 (W. Knol, T. Slagboom). PUTTEN: 28-XII-1983, 1 ex. overvliegend richting ZO, nabij boerderij Groot Arler in Putterpolder; 164.0-474.7 (T. Slagboom)
- 0407- Waterral (*Rallus aquaticus*) -LEUSDEN: 6-VII-1983, 2 ex. in de vijver achter hotel Den Treek; 155.4-457.3
NIJKERK: 25-VIII-1983, 1 ex. in de rietkraag langs de Wiel in polder Arkemheen; 157x473 (T. Slagboom)
- 0424- Waterhoen (*Gallinula chloropus*) -HOEVELAKEN: 26-XII-1983, 11 ex. op het gazon voor Huis Hoevelaken; 158.8-465.2 (W. Knol)
- 0433- Kraanvogel (*Grus grus*) -AMERSFOORT: 20-X-1983, 28 ex. overvliegend richting Zuid boven de v. Bommelstraat te Amersfoort 154.3-461.7 (J. Muilwijk). EEMNES: 23-X-1983, 6 ex. nabij de Stichtse brug; 148x478 (J. Ritzer)
- 0450- Scholekster (*Haematopus ostralegus*) -ERMELLO: 13-XI-1983, 2 ex. overvliegend richting West en later fouragerend; 165x478. PUTTEN: 13-XI-1983, 1 ex. fouragerend op strandje bij jachthaven Nulde; 165.0-475.9 (W. Knol en T. Slagboom)
WOUDENBERG: 12-III-1982, eerste scholekster op de zuiveringsinstallatie; 159x455 (J. Lagerwey). 4-IV-1982, 24 ex. op de liniedijk nabij het Broek. Dit is al het zesde achtereenvolgende jaar dat de scholekster hier in grotere groepen arriveert en daar ca. drie weken verblijft; 161x452 (J. Lagerwey)
- 0512- Bonte strandloper (*Calidris alpina*) -ERMELLO: 13-XI-1983, 3 ex. fouragerend bij strand Horst langs het Nulderneauw; 166x480. HARDERWIJK: 13-XI-1983, 14 ex. fouragerend op door de wind drooggevalen slibplaten langs het Wolderwijd; 168.2-482.4 (W. Knol en T. Slagboom)
- 0517- Kemphaan (*Phylomachus pugnax*) -HUIZEN: 13-VII-1982, ca. 20 ex. fouragerend op de Huizer Meent (B. v. 't Holt en P. Veen)
NIJKERK: 5-X-1983, 1 ex. in polder Arkemheen; 155/161-470/474 (T. Slagboom). 15-V-1982, 2 ex. met gebroken poot in polder Arkemheen. PUTTEN: 21-XII-1983, 9 ex. tussen een groep Kieviten op drassig nieuw ingezaaid grasland in de Putterpolder; 162.3-473.5 (T. Slagboom). WOUDENBERG: 15-VII-1982, 1 ex. (vr.) tussen een groep Kieviten bij Lage weide; 159x452 (J. Lagerwey)
- 0519- Watersnip (*Gallinago gallinago*) -SCHERPENZEEL: 15-V-1982, 1 ex. roepend op paaltje bij het Paddegat aan de Kolfschoterdijk; 161/163x457 (J. Lagerwey) NIJKERK: 4-XII-1983, 1 ex. opvliegend uit slootrand langs de Buntwal te Nijkerkerveen; 161.7-467.4 (L. Boon)

- Grutto (*Limosa limosa*) -SCHERPENZEEL: 16-III-1982, eerste grutto's in drassig weiland aan de Kolfschoterdijk; 162.0-457.5 (J. Lagerwey)
- 0541- Wulp (*Numenius arquata*) -AMERSFOORT: 6-XII-1983, 26 ex. langs de Oudeweg, 152x466 (H. en I. Smid). LEUSDEN: 23-V-1982, baltsvlucht en zang boven het Heetveld bij Den Treek; 155x456 (J. Lagerwey). NIJKERK: 28-IX-1983, in de gehele polder Arkemheen 218 ex. 155/161-470/474 PUTTEN: 21-XII-1983, ca. 270 ex. in de polder Arkemheen; 159x473 (T. Slagboom). RENSWOUDE: 15-XI-1982, 8 ex. op Ubbeschoten; 166x454 (J. Lagerwey)
- 0546- Tureluur (*Tringa totanus*) -RENSWOUDE: 1982, één broedpaar ten zuiden van de Wachteldonk; 166x452 SCHERPENZEEL: 1982, dit jaar geen broedende paren in deze gemeente (J. Lagerwey)
- 0548- Groenpootruiter (*Tringa nebularia*) -NIJKERK: 5-X-1983, 1 ex. bij het gemaal in Arkemheen; 158x473 (T. Slagboom)
- 0553- Witgatje (*Tringa ochropus*) -NIJKERK: 8-XII-1983, 1 ex. langs het Groene wegje in Arkemheen; 157x471 (T. Slagboom) 19-XII-1983, 1 ex. in onderbemaalde sloot langs het Groene wegje; 157x471. 28-XII-1983, 1 ex. in onderbemaalde sloot langs de Middelbeekweg in de Putterpolder; 162x474. PUTTEN: 21-XII-1983, 1 ex. langs de zeedijk in de Putterpolder; 162x475 (T. Slagboom)
- 0556- Oeverloper (*Acites hypoleucos*) -NIJKERK: 16-X-1982, 1 ex. langs de basaltglooiing van de Veen- en Veldendijk; 157/160x473 (T. Slagboom)
- 0670- Houtduif (*Columba palumbus*) -SCHERPENZEEL: 14-XI-1982, in een zeer laat broedsel werd één jong grootgebracht dat d.d. uitvloog, maar een week lang naast het nest bleef zitten. Op dezelfde datum werd elders in de bebouwde kom ook een uitgevlogen jong waargenomen (derde broedsel?) 161x454 (J. Lagerwey)
- 0724- Koekoek (*Cuculus canorus*) -LEUSDEN: 8-V-1982, 1 ex. op Geerestein; 156x455/457 SCHERPENZEEL: 30-IV-1982, 1 ex. bij de schietbaan, eerste voorjaarswaarneming; 161.2-455.7 (J. Lagerwey)
- 0757- Steenuil (*Athene noctua*) LEUSDEN: 12-II-1983, 2 ex., roepend langs de Noorderrandweg; 157x461 (T. Slagboom)
- 0768- Velduil (*Asio flammeus*) NIJKERK: 7-III-1983, 1 ex. in polder Arkemheen nabij de Ark; 159x473 (T. Slagboom)
- 0795- Gierzwaluw (*Apus apus*) LEUSDEN: 14-9-1983, 1 ex. bij tennispark aan de Valleilaan; 158.6-471.3 (T. Slagboom) SCHERPENZEEL: 3-V-1982, 5 ex. boven het dorp, eerste voorjaarswaarneming; 161x454 5-VIII-1982, na deze datum geen gierzwaluwen meer boven het dorp waargenomen; 161x454 (J. Lagerwey)

- 0831- IJsvogel (*Alcedo atthis*) -AMERSFOORT: 10-XI-1983, 1 ex. bij vijver in de wijk Schothorst; 155.1-464.9 (L. Spier) 13-XII-1983, 1 ex. bij vijvers in Rustenburg t.h.v. de Burgemeester Molendijkflat. Volgens een mond. med. van één der bewoners (F. v.d.Broek) wordt de IJsvogel hier vaker waargenomen; (L. Boon). 5-XII-1983, 1 ex. langs de Malewetering ter hoogte van de Oude Weg; 153.0-466.5 (H. en I. Smid) LEUSDEN: 1-I-1983, 1 ex. bij tennispark aan de Valleilaan; 158.6-471.3 12-2-1983, 1 ex. bij tennispark aan de Valleilaan; 158.6-471.3 (T. Slagboom). ERMELLO: 13-XI-1983, 1 ex., vloog langs de randmeerkust richting oost en verdween landinwaarts via een in het randmeer uitmondende beek; 166.0-478.2 (W. Knol en T. Slagboom)
- 0856- Groene specht (*Picus viridis*) RENSWOUDE: 8-VI-1982, één groene specht roepend op Fort Daatselaar. Deze soort wordt hier weinig gezien, evenals in de gemeente Scherpenzeel; 166x455 (J. Lagerwey)
- 0863- Zwarte specht (*Dryocopus martius*) -AMERSFOORT: 23-X-1983, 1 ex. in het openluchttheater van Birkhoven; 151.9-463.3 (V. van Laar). SCHERPENZEEL: 24-X-1982, 1 ex. op Groot-wolfswinkel; 164x454 (J. Lagerwey)
- 0887- Kleine bonte specht (*Dendrocopos minor*) -SCHERPENZEEL: 31-V-1982, 1 ex. op Breeschoten; 164x455 (J. Lagerwey)
- 0972- Kuifleeuwerik (*Galerida cristata*) -AMERSFOORT: 16-X-1982, 1 ex. in de wijk Schothorst; 154x464 (T. Slagboom)
- 0992- Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) -EDE: 8-IV-1982, 3 ex. boven Spinnemeer bij de Klomp, eerste voorjaarswaarneming (J. Lagerwey)
- 1014- Waterpieper (*Anthus spinoletta*) -NIJKERK: 28-XII-1983, 1 ex. in onderbemaalde sloot langs de Middelbeekweg in Putterpolder; 161x474 (T. Slagboom)
- 1019- Grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*) -NIJKERK: 13-XI-1983, 1 ex. langs de Nijkerkerstraatweg t.h.v. Nijkerkerveen in een slootje; 159x467 (W. Knol en T. Slagboom)
- 1020- Witte kwikstaart (*Motacilla alba*) -AMERSFOORT: 21-XII-1983, 11 ex. op slaaptrek de Eem overstekend; 150.5-466.8 NIJKERK: 8-XII-1983, 1 ex. in polder Arkemheen langs het Groene wegje; 157x471 28-XII-1983, 7 ex. op het industrieterrein; 161x471 (T. Slagboom)
- 1104- Nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*) -LEUSDEN: 8-V-1982, 1 ex. op Geerestein; 156x455/457 23-V-1982, 2 ex. langs de Akkersesteeg nabij Den Treek; 155x456 (J. Lagerwey)

- 1121- Zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochruros*) BAARN: 16-X-1982, 1 ex. (mann.) in de polder de Haar bij de Wilhelminahoeve; 150.1-470.5 (T. Slagboom)
- 1187- Merel (*Turdus merula*) -SCHERPENZEEL: 12-X-1982, bouwt nog een nest in conifeer; 161x454 (J. Lagerwey)
- 1198- Kramsvogel (*Turdus pilaris*) -WOUDENBERG: 17-X-1982, eerste kramsvogel dit najaar op Bruinhorst; 162x453 (J. Lagerwey)
- 1311- Tjif-tjaf (*Phylloscopus collybita*) -BUNSCHOTEN: 25-X-1983, 1 ex. bij de vuilstortplaats; 155.4-473.4 (T. Slagboom)
- 1314- Goudhaantje (*Regulus regulus*) -HOEVELAKEN: 23-XI-1983, ca. 10 ex. in het Hoevelakense Bos; 158.7-465.3 (L. Boon) AMERSFOORT: 30-XI-1983, 4 ex. in tuin Badelochstraat, 32-33:154.3x464.4 (V. van Laar) Niet eerder aan de noordkant van Amersfoort gezien. Ook elders worden op "ongewone plaatsen" goudhaantjes gezien, o.a. op Landgoed Schothorst op 30-XI-1983 door J.L. Spier. Invasiejaar.
- 1437- Staartmees (*Aegithalos caudatus*) -PUTTEN: 13-XI-1983, 1 ex. (noordelijke vorm) tussen een groepje "zwartkopstaartmezen"; 165x476 (W. Knol en T. Slagboom). BUNSCHOTEN: 25-X-1983, 1 ex. bij de vuilstortplaats. Het betrof hier de noordelijke vorm; 155.4-473.4 (T. Slagboom)
- 1461- Zwarte mees (*Parus ater*) -AMERSFOORT: 3-XII-1983, ca. 15 ex. in het Pinetum van Birkhoven in een Sitka spar; 151.6-462.4 (L. Boon)
- 1508- Wielewaal (*Oriolus oriolus*) -RENSWOUDE: 8-VI-1982, 2 paar broedend op Fort Daatselaar; 166x455 (J. Lagerwey)
- 1539- Vlaamse gaai (*Garrulus glandarius*) -LEUSDEN: 28-II-1983, 1 ex. (albino) langs de Vlooswijkseweg; 154.0-460.3 (T. Slagboom) WOUDENBERG: 12-III-1982, 80 ex. in het Broekbos; 161x452 (J. Lagerwey)
- 1567- Bonte kraai (*Corvus corone*) -WOUDENBERG: 17-X-1982, eerste ex. op 't Broek, al jaren op hetzelfde weiland; 161x452 (J. Lagerwey)
- 1638- Keep (*Fringilla montifringilla*) -AMERSFOORT: 30-X-1983, ca. 40 ex. fouragerend in Beuk en Berk op de Hoge Klei; 152.8-460.5
- 1653- Putter (*Carduelis carduelis*) -BAARN: 16-X-1982, 6 ex. langs de oostkant van de Eem; 149x468 (T. Slagboom) AMERSFOORT: 16-XI-1983, 17 ex. langs de Hooghenhorsterweg in polder Zeldert; 151x466 (T. Slagboom). 6-XII-1983, 12 ex. langs de Oudeweg; 152x466 (H. en I. Smid).

zoogdieren

Vleermuizen -SCHERPENZEEL: 25-III-1982, eerste ex. van dit jaar
boven de bebouwde kom waargenomen (temp. ca. 12° C.)
161x454 (J. Lagerwey)

Dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) -AMERSFOORT: 25-X-1983,
1 ex. in de Kromme Elleboogsteeg te Amersfoort (V. van Laar)

Haas (*Lepus capensis*) -SCHERPENZEEL: 12-XII-1982, op verschillen-
de plaatsen rammelende hazen waargenomen (J. Lagerwey)

Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) -AMERSFOORT: 13-XI-1983, 1 ex. in
een zwarte els langs de Brenninkmeyerlaan in het toekom-
stig industrieterrein de Hoef; 156.5-465.4 (G. van Dijk)

Ree (*Capreolus capreolus*) -WOUDENBERG: 17-II-1982, een reebok
en reeget geven kopstoten en leveren schijngevechten. Wel-
licht treden hierbij ook verwondingen op. Op 7-XI-1983 werd
in hetzelfde gebied (Rumelaar) een reeget gevonden van +
9 jaar (gewicht 26½ kg) met een ontstekende bult ter grootte
van een tennisbal op het voorhoofd/neusbeen. Het bleek dat
het voorhoofdsbeen vervormd was. Overigens was het dier in
zeer goede conditie en onbevruucht; 158x452 (J. Lagerwey).
20-VI-1982, eerste tekenen van de bronst bij een jonge geit
en oude bok op Rumelaar; 158x452 (J. Lagerwey)
AMERSFOORT: 28-IX-1983, 1 ex. op de Schans; 154x464 (V.v.Laar)

Aangereden reeën:

1981: In de gemeenten Leusden, Woudenberg en Rens-
woude werd van 21 doodgereden reeën offici-
ele opgave gedaan. Gemeente Barneveld 36 stuks.

1982: In de gemeente Barneveld en de daartoe beho-
rende kernen 32 stuks.

Hierbij zijn de zg. kofferbakexemplaren en gewonde
dieren niet inbegrepen. (J. Lagerwey)

Illustraties: J. Ham.

Reebok.

Berichten

In deze rubriek kunt u korte mededelingen kwijt betreffende veldbiologische zaken en/of activiteiten uit de regio.

Rapporten: Bij de provincie Gelderland is verschenen het rapport Vegetatie-onderzoek Noordelijke Gelderse Vallei. 1983, door M.Rijken e.a.. Het betreft een vegetatie-kartering + beschrijving van het gebied ten noorden van Scherpenzeel/Barneveld. 127 pp. en 8 kaarten. prijs fl17,50.

Inventarisaties:

Er is in oktober j.l. te Amersfoort een kleine zwanen telgroep voor Midden-Nederland opgericht. Het doel van deze werkgroep is het vergroten van inzicht in de oecologie van de kleine zwaan. Komende winter wordt er gekeken naar gedragsactiviteit, aantalsveranderingen, verspreiding en voedselvoorkeur. Interesse voor één of meer onderdelen? T.Slagboom, Benedictijnehove 10, 3834 ZA Leusden.

In 1984 zijn er een aantal avondexcursies gehouden naar de rietlanden langs de randmeren. Dit heeft een aantal aardige vogelwaarnemingen opgeleverd(rallen) In 1985 zullen deze excursies opnieuw plaatsvinden. Belangstellenden opgeven bij T.Slagboom(zie boven).

In de polder Arkemheen zijn afgelopen jaar een aantal excursies gehouden waarbij zoogdieren, vogels, amphibieën, paddestoelen, mossen en hogere planten zijn geïnventariseerd. Het één en ander om een boekje open te doen over de natuurlijke kwaliteiten van deze polder. In 1985 zullen een aantal van deze excursies worden voortgezet. Belangstellenden voor de inventarisaties kunnen contact opnemen met G.Dirkse, 030-321308.

Al meer dan tien jaar wordt er minimaal drie keer per winter een waterwildtelling gehouden langs de gehele Ijsselmeerkust. Dit jaar wordt dat teruggebracht tot één telling. Toch lijkt het goed om op het traject Spakenburg-Harderwijk die drie keer tellen vast te houden. De teldata zijn 17 nov. , 12 jan. en 17 mrt. Opgave bij W.Knol, 03495- 36225.

Verenigingen en koördinatie projecten:

Zoogdieren: Vereniging voor zoogdierkunde en -bescherming,
dr. K.J. Canters, Rijksmuseum van Natuurlijke
Historie, Postbus 9517, 2300 RA Leiden.

Vogels : Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland,
J.Bekhuis, Kemperbergerweg 67, 6816 RM Arnhem.

Reptielen, : Werkgroep Amfibiën en Reptielen Nederland,
Amfibiën Kemperbergerweg 67, 6816 RM Arnhem.

Ongewervel-
den : European Invertebrate Survey- Nederland,
J. van Tol, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie,
Postbus 9517, 2300 RA Leiden.

Planten : Rijksherbarium, Postbus 9514, 2300 RA Leiden.

Paddestoe-
len : Ned. Mycologische Vereniging,
dr. H.A. van der Aa, Eemnesserweg 90, 3741 GC Baarn.

Mossen : Bryologische werkgroep KNNV, H.M.H. van Melick,
van Papebroeckstraat 9, 5624 EJ Eindhoven.

Instituten waar determinaties bevestigd kunnen worden zijn:

Instituut voor Taxonomische Zoölogie(Zoölogisch Museum),
Universiteit van Amsterdam, Postbus 20125, 1000 HC Amsterdam.

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Postbus 9517, 2300 RA Leiden.

Rijksherbarium, afd. Nederland, Postbus 9514 2300 RA Leiden.

Overige instanties:

Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Postbus 46, 3956 ZR Leersum.

Provinciaal kantoor Staatsbosbeheer Utrecht, Museumlaan 2,
3581 HK Utrecht.

Provinciaal kantoor Staatsbosbeheer Gelderland, Gildemeesterplein 1,
6826 LL Arnhem.

Staatsbosbeheer, afd. Flora en Fauna, Natuurwetenschappelijk
Archief, Postbus 20020, 3502 LA Utrecht.

Provinciale Waterstaat van Utrecht, sektor Oecologie,
Postbus 80300, 3508 TH Utrecht.